

O P I N N Ä Y T E T Y Ö

Elämyksellisen ennakkoinnin menetelmät kulttuurialalla Case Lauttasaaren Katujuhla – Unelmien Katujuhla

Paula Ikonen ja Marika Heiskanen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma
(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
8/2021

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

Tekijät: Paula Ikonen ja Marika Heiskanen
Opinnäytetyön nimi: Elämyksellisen ennakoinnin menetelmät kulttuurialalla
Sivumäärä: 28 ja 13 liitesivua
Työn ohjaaja: Päivi Ruutiainen
Työn tilaaja: KULTA ry

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin elämyksellisen ennakoinnin menetelmiä ja niiden soveltumista kulttuurialan visiointityöhön. Elämyksellisen ennakoinnin menetelmillä tarkoitetaan visiointimenetelmiä, jotka tuovat tulevaisuuden koettavaksi nykyhetkeen. Tulevaisuuden koettavaksi saattamisen tarkoituksena on synnyttää muutos ihmisten ajattelussa ja käyttäytymisessä toivottavan tulevaisuuden mahdollistamiseksi.

Työn tilaaja KULTA ry haki opinnäytetyöstä näkökulmaa, työkaluja ja uutta tietoa alan tulevaisuustyöhön, omaan strategiatyöhönsä sekä jäsenjärjestöjensä edunvalvontatyöhön.

Menetelmiä on kehitetty reilun kymmenen vuoden aikana eri alojen piirissä, mutta kulttuurialalta löytyy vain vähän esimerkkejä ja kokemuksia. Opinnäytetyössä avattiin menetelmien syntymistä, esiteltiin niiden keskeisiä kehittäjiä sekä joitakin kulttuurialalle sopivia menetelmiä ja selvitettiin, miten menetelmiä voi käytännössä soveltaa, mitä se edellyttää osallistujilta ja minkälaisia tuloksia on mahdollista saavuttaa.

Opinnäytetyössä pilotoitiin kahta menetelmää Lauttasaaren Katujuhlan suunnittelutyön parissa, EXF-kehää (Ethnographic Experiential Futures) ja Guerilla Futures -menetelmää. EXF yhdistää etnografisen näkökulman tulevaisuuden kuvitteluun, Guerilla Futures tuo tulevaisuuden yllättävällä tavalla esiin keskelle ihmisten arkipäivää. Pilotin lopputuotoksena syntyi laulu ja video, joiden toteutus perustui lauttasaarelaisilta avoimen nettikyselyn kautta kerättyihin tulevaisuuden visioihin ja toiveisiin Unelmien Katujuhlasta. Saman aineiston perusteella tehtiin koko sivun ilmoitus Lauttasaari-lehteen, ja näin saatiin näkymä tulevaisuudesta suoraan lauttasaarelaisten kahvipöytiin. Ihmiset kutsuttiin vastaamaan palautekyselyyn elämysten aikaansaamien reaktioiden analysoimiseksi.

Pilotin tulokset olivat lupaavia. Yli 90% palautekyselyyn vastanneista koki elämysten kasvattaneen todennäköisyyttä osallistua Katujuhlaan tulevaisuudessa. Samoin kiinnostus osallistua juhlan järjestämiseen kasvoi, 55% totesi olevansa kiinnostunut osallistumaan projektiin vapaaehtoisena tai sisällöntuottajana. Saamamme avoin palaute oli positiivista, ja erityisen hienona ja konkreettisena tuloksena voi pitää juhlaa järjestävän Lauttasaari-Seuran innostusta uudistaa juhlan konseptia ihmisten esittämien toiveiden mukaisesti.

Elämyksellisen ennakoinnin koskettavat, konkreettiset, arkipäiväiset ja luovat menetelmät sopivat saatujen tulosten mukaan erinomaisesti kulttuurialan visiointityöhön. Alan toimijat, toimintatavat ja projektit voivat hyvin olla itse myös kehittämisen kohteina, eivät ainoastaan

läsnä moderaattoreina ja luovien lähestymistapojen tarjoajina muiden alojen tulevaisuustyöpajoissa.

Asiasanat: Ennakointi, osallistaminen, elämys, tulevaisuus, toiveet, pilotointi, tapahtumat

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management 240 ECTS

Author: Paula Ikonen and Marika Heiskanen
Title: Methods of Experiential Futures in the Cultural Field
Number of Pages: 28 and 13 attachment pages
Supervisor: Päivi Ruutiainen
Commissioned by: KULTA ry

The aim of this thesis was to study how the methods of experiential futures studies apply in the visionary work of the cultural field. Experiential futures is a multidisciplinary field that studies ways to bring the future to the present so that people can experience different possible futures and change their ways of thinking and acting in order to achieve the best possible future.

This thesis was commissioned by KULTA ry in search of new angles of vision, tools and information for their strategic planning, envisioning and lobbying for the cultural field.

The methods have been developed over the last ten years within and in cooperation with several fields of study. Cultural field however has not been very active and there are only a few examples to be found. This thesis opens up the development of future studies, some of the key researchers and methods thought to be suitable for the cultural field. Some methods were also tested in practice and it was studied what is required of the participants and what kind of results can be expected.

In this thesis two methods of future studies were tested in the production process of the Street Festival of Lauttasaari. First method was Ethnographic Experiential Futures (EXF) and the second one was Guerilla Futures. EXF combines two traditions of foresight, Ethnographic and Experiential Futures studies, whereas Guerilla Futures brings the future to the present to be experienced in a surprising way. As a result, a song and a video were produced based on the future visions and hopes of the people of Lauttasaari. The ideas were gathered in an open online questionnaire. The same material was used to design a full page ad of the imaginary Street Festival of the Future, which was published in the local paper and thus brought directly to the coffee tables of the people of Lauttasaari. Another questionnaire was created to gather feedback for both experiences, music video and newspaper ad.

The results were promising. Over 90% of the feedback respondents felt that the experiences from the future enhanced their probability to take part in the Street Festival. 55% felt they might be interested in participating in the production as volunteers or exhibitors. The open feedback was positive and an especially encouraging result was that the organisation arranging the festival, Lauttasaari-Seura, was very keen on developing the festival along the lines that came up in the questionnaires.

It came clear that the creative, touching and concrete methods of experiential futures studies apply very well in the strategic planning and envisioning of the cultural field. The creative

operators and projects of the field can very well be the subjects of development themselves, not just driving forces or moderators in the processes of developing other fields as they traditionally have been.

Keywords: Foresight, inclusion, experience, future, experiential futures, everyday experience, events

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

JOHDANTO

7

2 TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

9

2.1 KULTA ry

9

2.2 Lauttasaari-Seura

9

3 ELÄMYKSELLISEN ENNAKOINNIN MENETELMÄ

10

3.1 Ethnographic Experiential Futures

11

3.2 Guerilla Futures

13

3.3 Tulevaisuustaaajuus-workshop

14

4 CASE LAUTTASAAREN KATUJUHLA - UNELMIEN KATUJUHLA

16

4.1 Lauttasaari-päivän Katujuhla

17

4.2 Kyselyt

18

4.3 Laulu

22

4.4 Video

24

4.5 Lehtimainos

25

5 PILOTOINNIN TULOKSIA

28

5.1 Pilotoinnin tuloksia KULTA ry:lle

29

5.2 Elämyksellisen ennakoinnin menetelmien käyttö kulttuurialalla

30

6 PÄÄTÄNTÖ

32

LÄHTEET

34

LIITTEET

36

1 JOHDANTO

“Toivottavien tulevaisuuksien pohtiminen on oleellista tehdä mahdollisimman osallistavasti.” (Dufva 2019.)

Selvitimme opinnäytetyössämme elämyksellisen ennakoinnin menetelmien soveltuvuutta kulttuurialalle. Toimeksiantoon kuului niin menetelmäkentän avaaminen teoriatasolla kuin pilotointi kulttuurialan projektissa. Tilaajana opinnäytetyössä oli KULTA ry, joka on valtakunnallinen kulttuurialan edunvalvontajärjestö. Tarkoituksena oli selvittää, kuinka elämyksellisen ennakoinnin menetelmät sopivat KULTA ry:n ja sen jäsenjärjestöjen strategia- ja visiointityöhön. Järjestön tavoitteena on saada kulttuurille ja taiteelle lisää rahaa ja parempia toimintaedellytyksiä. Yhdistys hakee tilaamiensa opinnäytetöiden kautta uutta tietoa ja eväitä tulevaisuuden suunnitteluun. Työssämme avaamme, mitä elämyksellinen ennakointi tarkoittaa, miksi ja mihin sitä käytetään ja minkälaista tietoa sillä saadaan, ja erityisesti minkälaista uutta tietoa sillä voisi tuottaa kulttuurialalle.

Tulevaisuus ajatellaan usein vääjäämättömästi edessä olevana tapahtumasarjana, johon emme voi vaikuttaa. Tosi asiassa jokainen tekemämme valinta ja teko vaikuttavat siihen, minkälainen tulevaisuudestamme tulee. Erilaisilla tulevaisuustyön menetelmillä voidaan herätellä ihmisten ja organisaatioiden halua ja kykyä tulevaisuuksien kuvitteluun ja toivottujen tulevaisuuksien mahdollistamiseen omilla valinnoilla ja teoilla. Elämyksellisen ennakoinnin menetelmien avulla kuviteltuja tulevaisuuksia tuodaan nykyhetkeen koettavaksi ja näin vaikutetaan ihmisten käyttäytymiseen toivottavien tulevaisuuskuvioiden mahdollistamiseksi.

Tarjosimme menetelmän pilotointiprojektia Karjaalle syksyllä 2022 valmistuvan kulttuuritalo Fokuksen säätiön hallitukselle ajatuksena toteuttaa elämyksellisen ennakoinnin kokeilu projektin parissa heti rakennus- ja toiminnansuunnittelun alkuvaiheessa. Taloon on määrä tulla kulttuurialan toimijoita eri aloilta, muun muassa kirjasto, kulttuuriopisto, tanssiopisto, teatteri ja lastenkulttuurikeskus. Menetelmän avulla olisimme tuoneet projektille näkyvyyttä, osallistaneet paikallisia, tulevia talon asiakkaita suunnitteluun sekä tuoneet yhteen talon tulevat toimijat visioimaan tulevaisuuden yhteistoimintaa. Kulttuuritalon hallitus ei kuitenkaan hyväksynyt tarjoustamme vedoten siihen, että projektiin oli juuri valittu uusi projektipäällikkö, jonka toimenkuvaan strategiatyö ja toiminnan suunnittelu kuuluu.

Olimme tehneet työsuunnitelmaa jo pitkälle ja pyytäneet mukaan yhteistyötahoja toteuttamaan elämyksellistä tuotosta. Tänä koronapandemian aikana, ja tällä tilaajan puolelta saamallamme tiukalla aikataululla meidän oli mietittävä tapoja, jotka on mahdollista toteuttaa digitaalisesti ja etänä alusta loppuun. Tämä sulki pois perinteiset yhteisölliset menetelmät, yleisötapahtumat ja muut kokoontumiset ja kohtaamiset. Päädyimme suunnitelmaan tehdä nettikysely ihmisten ideoista, unelmista ja visiosta, ja tilata niiden pohjalta mittatilaustyönä sävelletty laulu. Laulun pohjalta tehtäisiin video, joka esitetään yleisölle sosiaalisen median kanavissa, ja elämyksen synnyttämistä tunnelmista ja ajatuksista tehtäisiin vielä palautekysely.

Uudeksi pilotointikohteeksi saimme lyhyellä varoitusajalla Lauttasaari-Seuran järjestämän Katujuhlan, jonka tuottajaksi opinnäytetyön toista tekijää, Marika Heiskasta, oli pyydetty jo edellisenä vuonna, mutta koronatilanteen takia juhlaa ei järjestetty 2020. Lupauduimme tuottajiksi vuoden 2021 Katujuhalle ja saimme näin yhdistettyä pilottiprojektin todelliseen työelämän toteutukseen. Pilotti toteutettiin kahta elämyksellistä väylää käyttämällä. Musiikkivideon lisäksi julkaisimme koko sivun ilmoituksen Lauttasaari-lehdessä kuvitteellisesta Katujuhlasta vuonna 2035. Myös ilmoituksen sisältö muotoiltiin nettikyselystä nousseiden toiveiden ja visioiden pohjalta. Lehti-ilmoituksen osana julkaisimme QR-koodina linkin videoon sekä toisen koodin kautta linkin palautekyselyyn. Pyysimme palautetta niistä tunnelmista ja ajatuksista, joita laulu, video ja lehti-ilmoitus herättivät. Haimme vastauksia siihen, minkälainen vaikutus elämyksillä tulevaisuudesta on ihmisten suhtautumiseen Katujuhlan sisältöä ja toteutusta kohtaan, ja vaikuttaako elämys heidän käyttäytymiseensä kulttuurin kuluttajina ja tapahtuman asiakkaina.

Opinnäytetyön alussa esittelemme lyhyesti KULTA ry:n toimintaa ja tarvetta opinnäytetyölle. Avaamme myös Lauttasaari-Seuran toimintaa ja osuutta työn tilaamiseen ja toteutukseen. Seuraavaksi käsittelemme elämyksellisen ennakoinnin menetelmien kenttää siltä osin, kuin se on opinnäytetyömme kannalta relevanttia. Esittelemme käyttämämme menetelmät teoriasolla, niiden kehittäjät sekä muutaman esimerkin menetelmien soveltamisesta käytäntöön. Esittelemme pilottiprojektin työsuunnitelman ja yhteistyötahot sekä toteutuksen vaihe vaiheelta. Opinnäytetyö jatkuu omilla pohdinnoillamme siitä, kuinka menetelmäkentän käyttäminen soveltuu kulttuurialan projekteihin ja kuinka oma pilotointimme onnistui.

2 TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 KULTA ry

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry on valtakunnallinen kulttuuri- ja taidealan tuki- ja tuottajaorganisaatioiden keskusjärjestö, jonka tarkoituksena on edistää kulttuuri- ja taidealan kokonaistalouden kasvua sekä toimintaedellytyksiä ja yhteiskunnallista asemaa. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys tekee vaikuttamistyötä ja edunvalvontaa esimerkiksi kokoamalla ja tuottamalla tietoa, selvityksiä ja aloitteita, sekä antamalla lausuntoja, suosituksia ja asiantuntija-apua alaa koskevissa kysymyksissä. Järjestö seuraa alan kansainvälisiä verkostoja ja tekee vaikuttamisviestintää sekä toimii tarvittaessa hankeorganisaationa alan kehittämiseen liittyvissä hankeissa. (KULTA ry säännöt 2018.)

KULTA ry tilasi Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoilta viisi opinnäytetyötä strategiatyönsä tueksi. Yhdistys hakee uutta tietoa ja eväitä tulevaisuuden suunnitteluun tähdäten erityisesti eduskuntavaaleihin 2023 ja 2027 liittyvään edunvalvontatyöhön ja 2030 strategiaansa. Ennakointi on yksi tapa tehdä tulevaisuustyötä, ja siksi elämyksellisen ennakkoinnin menetelmän testaaminen kulttuurialalla oli yksi opinnäytetyöaiheista.

KULTA ry:n strategian mukaan yhdistys on perustettu vahvistamaan kulttuurin ääntä yhteiskunnassa. Tämän strategian avulla KULTA ry toteuttaa perustehtävänsä, kulttuurin ja taiteen yhteiskunnallisen arvostuksen ja taloudellisten toimintaedellytysten parantamista. KULTA ry:n jäsenet ovat kulttuuri- ja taidealan ammattimaisia tuki- ja tuottajaorganisaatioita, jotka haluavat edistää taiteen ja kulttuurin asiaa valtakunnallisesti. KULTA ry avaa kaikki ovet kulttuurille ja taiteelle. Se avaa kaikkien silmät kulttuurin ja taiteen laajoille hyödyille. Se tekee kulttuuripolitiikkaa osana muuta yhteiskuntapolitiikkaa näyttäen kulttuurin ja taiteen kyvyn ratkaista eri toimialojen haasteita sekä näyttäen, mitä kulttuuri ja taide antavat koko yhteiskunnalle. Näin kulttuuripolitiikan painoarvo nousee vastaamaan sen yhteiskunnallista merkitystä. (KULTA ry strategia 2019.)

2.2 Lauttasaari-Seura

Lauttasaari-Seura on Helsingin suurin kaupunginosayhdistys, jossa on tällä hetkellä noin tuhat jäsentä. Seura toimii lauttasaarelaisten etujärjestönä ja edistää saarelaisten yhteisöllisyyttä.

Seura on perustettu 1963 ja on siitä lähtien toiminut aktiivisesti hallituksen johdolla. Seuran asioista päättävät sen jäsenet. (Lauttasaari-Seuran toimintasuunnitelma 2021.)

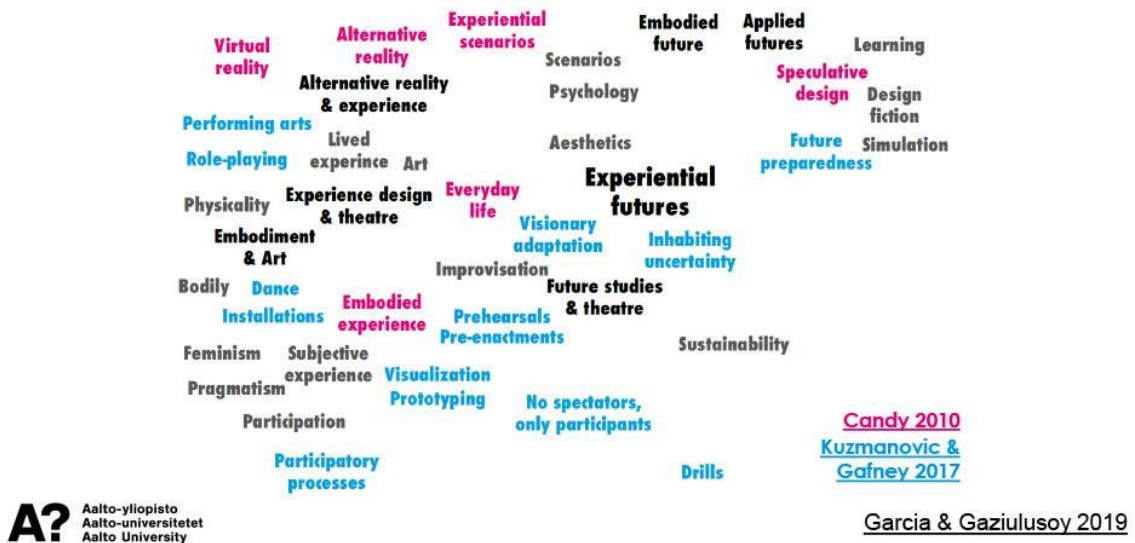
Seuran strategiana on edistää saarelaisten yhteisöllisyyttä ja toimia aktiivisena tiedottajana. Lauttasaari-Seura julkaisee Lauttasaari-lehteä, joka ilmestyy torstaisin 45 kertaa vuodessa sekä printti- että nettiversiona. Se on myös Lauttasaarella aktiivisimmin seurattu julkaisu, jota lukijatutkimuksen mukaan lukee 82 prosenttia saaren yli 15-vuotiaista asukkaista. Printtilehteä jaetaan lähes 10 000 lauttasaarelaiseen kotiin ja yritykseen. (Lauttasaari-Seuran toimintasuunnitelma 2021.)

Elämyksellisen ennakkoinnin menetelmän testausta ajatellen pilottikohteemme jo olemassa olevat tiedotuskanavat olivat erinomainen alusta kyselyn julkaisemiselle ja vastausten keräämiselle.

3 ELÄMYKSELLISEN ENNAKOINNIN MENETELMÄ

Elämyksellisen ennakkoinnin menetelmien tarkoituksena on tuoda nykyhetkeen kokemuksia erilaisista tulevaisuuksista, jotta voisimme paremmin ymmärtää, minkälaisia seurauksia tämän hetken valinnoillamme on, ja muuttaa niitä sen mukaan, minkälaisia tulevaisuuksia haluamme tehdä todeksi. Otsikkona ja tehtävänantona “elämyksellisen ennakkoinnin menetelmä” on hieman haastava, koska kyse ei ole yhdestä tietystä menetelmästä vaan kehittyvästä poikkitieteellisestä kentästä, joka tuottaa tietoa erilaisista lähestymistavoista ja menetelmistä sovellettavaksi eri alojen tulevaisuustyössä. Elämyksellisen ennakkoinnin menetelmissä keskeistä on osallistaa tulevaisuuksien kuvitteluun mukaan ne ihmiset, joiden potentiaalisista tulevaisuuksista on kyse. Kun kuvitellut tulevaisuudet linkittyvät ihmisten jokapäiväiseen elämään ja ympäristöön, voi kuvittelu ja siitä luotu elämys motivoida muuttamaan käyttäytymistä niin, että tulevaisuus todella muovautuu paremmaksi. (GardunoGarcia & Gaziulusoya 2021.)

Experiential futures

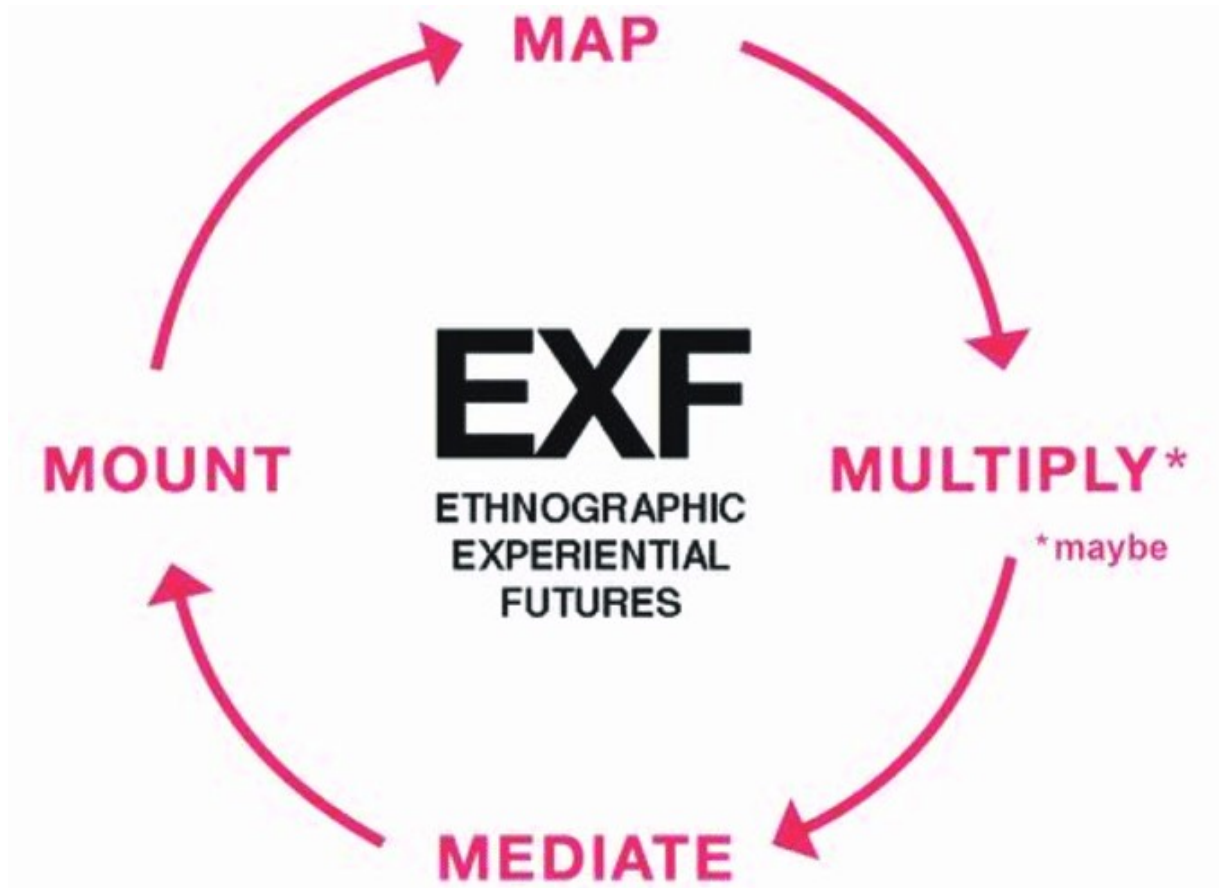
Ennakkoinnin laaja kenttä (Dufva, MIKKO 2021 b). (KUVA1).

Sitran johtavan tulevaisuusasiantuntijan Mikko Dufvan mukaan elämyksellisen ennakkoinnin menetelmäksi lasketaan mikä tahansa menetelmä tai lähestymistapa, joka tuo tulevaisuuden nykyhetkeen koettavaksi (Dufva 2021 a). Dufva on tuonut elämyksellisen ennakkoinnin menetelmiä Suomeen muun muassa Ennakointikupla-podcastien kautta sekä omilla työpajoillaan ja luennoillaan. Sitra on julkaissut tammikuussa 2021 elämyksellistä ennakointia hyödyntävän Tulevaisuustaajuus -työpajakokonaisuuden, jonka Dufva on kollegoineen suunnitellut ja toteuttanut erityisesti korona-ajan inspiroimana. Työpaja on mahdollista toteuttaa kokonaan etänä. Menetelmä innostaa ajattelemaan tulevaisuutta uusista näkökulmista ja se haastaa myös tunnistamaan keinoja toivotunlaisen tulevaisuuden eteen toimimiseksi. (Sitra 2021.)

3.1 Ethnographic Experiential Futures

Tulevaisuuden tutkija Stuart Candy on kehittänyt kollegansa Kelly Kornetin kanssa EXF-menetelmäkehän, joka sopii käytettäväksi elämyksellisen ennakkoinnin projekteissa monella tasolla ja millä tahansa alalla. Kehä perustuu teoriaan, jonka Candy ja Kornet ovat kehittäneet tutkimusten ja useiden käytännön kokeilujen ja kokemusten pohjalta. Teoriassa yhdistetään kaksi ennakkoinnin näkökulmaa: etnografinen, eli kansojen, yhteisöjen ja kulttuurien

tutkimukseen keskittyvä, sekä “experiential futures” (Candy & Kornet 2019), jonka voisi kääntää kokeellisiksi tai kokeileviksi tulevaisuuksiksi. Experiential futures puolestaan pitää sisällään kaksi tutkimuskenttää, experience design eli käyttäjäkokemussuunnittelun, ja future studies, eli tulevaisuuden tutkimuksen (GardunoGarcia & Gaziulusoya 2021).

EXF-kehämalli. (Candy & Kornet 2017 & 2019) (KUVA2).

Ensimmäisessä map-vaiheessa kartoitetaan kohderyhmän tämän hetkiset ajatukset, odotukset ja ideat määrätyn kehitys- tai tutkimuskohteen tulevaisuudesta. Minkälaisia tulevaisuuksia pidetään toivottavina, mitä ei-toivottavina? (Candy & Kornet 2017.)

Toisessa multiply-vaiheessa tutkija kokoaa tulokset ja voi laajentaa tai lisätä saatuja visioita, mikäli vaikuttaa siltä, että tulevaisuuskuvien joukkoa halutaan monipuolistaa ennen seuraavaa vaihetta. Tämä voidaan tehdä myös yhteistyössä kohderyhmän kanssa. (mt.)

Mediate-vaiheessa visioista tuotetaan elämyksiä, eli tulevaisuuden kuvat tuodaan koettavaksi tähän päivään. Tässä vaiheessa tarvitaan viimeistään luovan alan ammattitaitoa valitun tuotoksen mukaisesti. Elämys voi olla esimerkiksi julistenäyttely tai teatteriesitys,

interaktiivinen kokemus, improvisaatio tai audiovisuaalinen tuotos. Tuotos voidaan tehdä myös yhdessä kohderyhmän kanssa, esimerkiksi workshop-tyyppisesti. (mt.)

Mount-vaiheessa elämys jaetaan kohderyhmän kanssa, eli he pääsevät kokemaan “livenä” itse ideoimansa tulevaisuuskuvat. Kokemus voi olla toki avoin laajemmallekin ryhmälle, ja palaute kerätään kaikilta. (mt.)

Lopuksi ympyrä sulkeutuu ja palataan map-vaiheeseen. Keskustellaan, kuunnellaan ja kerätään elämyksen herättämiä reaktioita, palautetta ja uusia, esiin nousseita ideoita ja ajatuksia. Millaisia tunteita kokemus herätti, mihin asioihin kannattaisi kiinnittää huomiota toivottavien tulevaisuuksien saavuttamiseksi? (mt.)

Prosessia voi jatkaa ja kehittää visioita eteenpäin aloittaen kehä aina alusta uudestaan, tai sen voi viedä läpi kerran ja päättää palautteen keruuseen. (mt.)

EXF-menetelmää on käytetty esimerkiksi Kornetin tutkimuksessa oman kotiseutunsa lähistöllä Kanadassa sijaitsevan Chemical Valleyn alueella toimivien ympäristöaktivistien keskuudessa. Kornet halusi selvittää, mikä motivoi pahasti saastuneella kemianteollisuuden valtaamalla alueella ihmisiä taistelemaan ympäristön ja paremman tulevaisuuden puolesta. Hän haastatteli ihmisiä kasvotusten ja keräsi heidän odotuksiaan, toiveitaan ja pelkojaan. Tulosten perusteella hän järjesti näyttelyn Torontossa nimellä *Causing an Effect*. Näyttelyssä esiteltiin esineitä ja rakennettuja ympäristöjä, jotka oli suunniteltu ja muotoiltu kerättyjen visioiden pohjalta. (Candy & Kornet 2019.)

Toisessa esimerkissä FoundFutures: Chinatown, Stuart Candy ja Jake Dunagan veivät Honolulun Chinatownin katukuvaan installaatioita ja happeningeja perustuen alueen asukkaiden ja yrittäjien haastatteluihin ja heidän ilmaisemiinsa pelkoihin ja toiveisiin oman asuinalueen tulevaisuudesta. Suurimpina uhkina nähtiin modernien amerikkalaisten ketjuliikkeiden esiinmarssi ja paikallisen kulttuurin näivettyminen, luksusasuntojen ja ökyrikkaiden saapuminen ja paikallisten joutuminen alakynteen. Alueelle tuotiin - tilapäisesti - moderneja amerikkalaisia merkkejä ja ketjuliikkeitä, sekä muita konkreettisia “tulevaisuuden tuotteita”. (mt.)

3.2 Guerilla Futures

Guerilla Futures -menetelmä tuo tulevaisuuden kokemuksen yllättävällä tavalla keskelle ihmisten arkipäivää (Candy 2010, 223). Guerilla Futures -tempaus voi olla myös osa EXF-

kehän toteutusta (Candy & Kornet 2017) tai oma erillinen tulevaisuustyön projektinsa. Kokemus voi olla hyvinkin radikaali, tavoitteena herättää ihmisiä ajattelemaan, osallistumaan ja ottamaan kantaa, kuten Stuart Candy ja Jake Dunaganin FoundFutures: Chinatown -projektissa sekä The Yes Men kollektiivin New York Timesin näköislehtenä julkaistussa Future Edition-lehdessä.

The Yes Men on kulttuuriaktivistikollektiivi, joka julkaisi Barack Obaman noustua USA:n presidentiksi New York Times -lehden näköisnumeron, jossa oli laaja katsaus uutisia siitä upeasta tulevaisuudesta, jota suuri osa kansasta odotti Obaman kauden tuovan tullessaan. Heti kannessa uutisoitiin Irakin sodan olevan ohi. Lehteä tekivät yhteistyössä sadat kirjoittajat, taiteilijat ja aktivistit, ja se julkaistiin puoli vuotta Obaman noustua valtaan, Yhdysvaltain itsenäisyyspäivänä neljäs heinäkuuta 2009. Lehteä jaettiin eri kaupungeissa ympäri maata ja se kirvoitti lukijoilta liikuttunutta palautetta kuten: “Onko tämä totta? Voisipa tämä olla totta! Se voi olla totta, kun vaadimme sitä!”. The Yes Men halusi saada ihmisille kokemuksen siitä, miltä tuntuisi lukea sanomalehdestä hyviä uutisia, sellaisia, joita oikeasti haluaisimme lukea, ja miettimään sitä, mitä se vaatisi käyttäytymiseltämme, että tulevaisuus todella olisi parempi ja sellaisia uutisia näkisi oikeassa lehdessä. (The Yes Men 2008).

3.3 Tulevaisuustaajuus-workshop

KULTA ry järjesti 20.4.2021 jäsenjärjestöilleen KULTA-foorumin, johon Humakin opinnäytetyön tekijät ja ohjaavat lehtorit kutsuttiin mukaan. Foorumi toteutettiin Zoomissa Tulevaisuustaajuus -työpajana. Osallistujia oli noin kolmekymmentä. Tavoitteena oli KULTA ry:n strategian täsmentäminen eduskuntavaalitavoitteiden ja seuraavan hallituskauden näkökulmasta. Olimme harkinneet työpajan toteuttamista myös pilottikohteessamme Lauttasaari-Seurassa, mutta aikataulullisista syistä osallistuimme siihen itse ja käsittelemme kokemuksen tässä luvussa aktiivisina havainnoijina osallistavan toimintatutkimuksen näkökulmasta.

Toimintatutkimuksella pyritään ratkaisemaan käytännön ongelmia ja saamaan aikaan muutosta. Toimintatutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, miten asioiden pitäisi olla, eikä vain siitä, miten ne nyt ovat (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2020, 58). Menetelmä sopii näin ollen hyvin strategiatyöhön ja myös tulevaisuusajattelua hyödyntäväksi kehittämistyön menetelmäksi.

Tulevaisuustaaajuus-työpajassa herätellään osallistujien virittäytymistä tulevaisuusajattelun taajuudelle erilaisilla kysymyksillä ja tehtävillä. Intro-osiossa pyydetään osallistujaa kuvittelemaan jotain vaihtoehtoista tulevaisuuskuva mitä jos? -kysymyksen avulla. Esimerkkinä mainitaan sosiologi ja rauhanaktivisti Elise Boulding, joka ryhtyi toisen maailmansodan jälkeen järjestämään työpajoja, joissa kysyttiin, miltä maailma ilman aseita näyttäisi, ja miten se toimisi. (Sitra 2021.)

Seuraavassa osiossa haastetaan erilaisia tulevaisuuskuvia tulevaisuuskuunnelmien avulla. Kuunnelmat ovat muutaman minuutin tuokiokuvia erilaisista tulevaisuuksista. Kuunnelmien herättämistä tunnelmista keskustellaan ja haastetaan osallistujia miettimään, minkälaisiin oletuksiin tulevaisuuskuva perustuu. (mt.)

Kolmannessa osiossa päästetään mielikuvitus valloilleen, ja kuvitellaan millaiset asiat ovat vaikuttaneet nykyhetkeen ja mitkä tämän hetken asiat vaikuttavat tulevaisuuteen. (mt.)

Työpajan viimeisessä osiossa mietitään tekoja ja toimintaa : miten minä tai organisaationi voi olla muutoksenteekijä? Viimeisessä tehtävässä matkataan tulevaisuuteen, ja toimitaan hetki Tulevaisuus Sanomien toimittajana. Tehtävänä on muotoilla lehden etusivun otsikko tulevaisuuden vision mukaisesti. (mt.)

Työpaja toteutettiin sekoittamalla eri alojen ammattilaisia ja meitä opiskelijoita ryhmiin, jotka keskenään kävivät läpi eri tehtäviä, ja välillä palattiin keskustelemaan koko ryhmän kanssa. Moderaattori kävi omin sanoin läpi työpajan ohjeistuksen ja tehtävät. Ryhmätyöt toteutettiin valmiiksi muotoillussa Miro-alustassa, joka kuitenkin meni todella tukkoon ison osallistujamäärän takia. Kokonaisuutta oli hankala seurata ja löytää oikeat paikat tehtäville ja kommenteille. Kommenttiruudut hyppivät sinne tänne, ja luultavasti moni luovutti melko varhaisessa vaiheessa ja passivoitui seuraamaan aktiivisempien ja teknisesti näppärämpiä osallistujien tekemisiä. Olisi ollut hyvä, jos osallistujat olisivat saaneet työpajasta jonkin dokumentin, esimerkiksi PDF:n täytetystä Miro-alustasta. Näin käsiteltyjä asioita olisi voinut miettiä eteenpäin oman porukan kesken paremmalla ajalla.

Tässä tuli selvästi esiin digialustojen ja etätöiden keskeiset haasteet - oman ruudun edessä on helppo luovuttaa ja antaa koväänisempien hoitaa hommat. Rohkeus tulla esiin omien mielipiteiden ja ajatusten kanssa on helpompaa kasvotusten, todellisessa vuorovaikutustilanteessa. Kuten Sitran (2021) Tulevaisuustaaajuus-introvideossa todetaan: ajatukset tulevaisuudesta ovat henkilökohtaisia, on erityisen tärkeää luoda työskentelylle

turvallinen tila. Toteutus olisi vaatinut useampia moderaattoreita ja pienempiä ryhmiä, sekä enemmän aikaa ja selvempiä ohjeita. Sitra ilmoittaa työpajan kestoksi kolme tuntia, ja juuri sen verran oli varattu KULTA ry:n tapaamisessa. Alusta meni kuitenkin yli puoli tuntia muihin asioihin, ja systeemin takkuilu sekä pitkiksi venyneet puheenvuorot isossa ryhmässä sotkivat aikataulua.

Unelmointiin ja tulevaisuusajatteluun heittäytyminen ei ole helppoa missään tilanteessa. Suuressa ryhmässä aika ja keskittyminen menee helposti epäolennaisiin seikkoihin. KULTA-foorumissa samoissa ryhmissä oli useamman kulttuurialan pitkän linjan ammattilaisia, meitä opiskelijoita sekä lehtoreita, ja vaikka ennakko-ohjeissa oli todettu kaikkien olevan työpajassa tasavertaisia, meni keskustelu kuitenkin eri alojen tilanteiden ja haasteiden esiin tuomiseen ja vertailuun.

Luovalle tulevaisuusajattelulle pitäisi raivata mahdollisimman puhdas pöytä ja pystyä antautumaan utopistisiin ajatusleikkeihin. Kulttuuri-instituutioiden kokoontuessa edunvalvontajärjestön foorumiin lähtökohdat ovat jo niin kiveen hakatut, että toteutukseen olisi pitänyt keksiä jokin todella radikaali näkökulma. Ehkäpä meidät opinnäytetyön tekijät olisi voinut laittaa johtoon, vetämään koko työpajaa ja pienryhmiä, seuraten tarkasti Sitran materiaaleja. Hieman pakottaa urautuneempia toimijoita hetkeksi pois mukavuus- ja tuttuusalueeltaan, eläytymään johonkin aivan uuteen, avoimesti ja ennakkoluulottomasti, jättäen ammattiroolinsa hetkeksi kokonaan pois pelistä.

4 CASE LAUTTASAAREN KATUJUHLA - UNELMIEN KATUJUHLA

Tässä luvussa kuvaamme elämyksellisen ennakoinnin menetelmien testaamista käytännön tapahtumatuotannon visiointi- ja kehittämistyössä.

Lauttasaari-Seuran Katujuhla oli siinä mielessä haastava pilotointikohde, että seura ei varsinaisesti ollut aktiivisesti kehittämässä uudenlaisia toimintamalleja vaan enemmänkin se huokuu perinteissä ja protokollassa kiinni pysymisen henkeä. Tarkoituksemme oli kuitenkin saada sekä heidät, jotka juhlassa käyvät, että ne lauttasaarelaiset, jotka jättävät sinne tulematta, ideoimaan juhlaa, joka toimisi kaikille. Myös perinteikkään Lauttasaari-Seuran edustajat ja muut juhlan toteuttavat tahot koettiin innostaa miettimään hieman laatikon ulkopuolelta, mitä

kaikkea voitaisiin saada aikaan alueen kulttuuritarjonnassa, jos toimintaa, tarjontaa ja yhteistyömahdollisuuksia visioitaisiin ilman ennakkoasenteita.

4.1 Lauttasaari-päivän Katujuhla

Pilottikohteemme Lauttasaari-päivän Katujuhla on seuran vuosittainen päätapahtuma. Katujuhlat ovat päiväsaikaan oleva perhetapahtuma, jossa ei ole alkoholitarjoilua. Aiemmin Kasinonrannassa järjestetty tapahtuma siirtyi Tallbergin Puistotielle vuonna 2017. Juhla kerää arvioiden mukaan jokaisen vuoden syyskuun ensimmäisenä lauantaina kadulle noin 5000–7000 osallistujaa (Lauttasaari-Seura 2020).

Haastattelimme Ari Kajanderia ja Nina Lukkaria koskien Katujuhlan järjestämistä ja Lauttasaaren kulttuuritarjontaa ylipäätään. Heiltä kysyimme molemmilta samat kysymykset strukturoidun lomakehaastattelun muodossa saadaksemme tietää juhlan järjestämisen perinteistä ja järjestäjien ajatuksista tulevaisuuden kehittämismahdollisuuksien suhteen.

Strukturoidussa haastattelussa kysymykset esitetään samassa järjestyksessä ja muodossa ja se sopii käytettäväksi silloin, kun halutaan saada tietoa useammilta ihmisiltä samoista asioita (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2020, 107). Haastattelu toteutettiin sähköpostitse, joten vastaajat saivat miettiä vastauksiaan rauhassa ja vastata kysymyksiin omin sanoin. Huonona puolena sähköpostihaastattelussa on vuorovaikutuksen puuttuminen, mutta tässä tapauksessa haastattelut toimivat tiedonkeruumenetelmänä projektin aloitusvaiheessa, joten vuorovaikutus on jatkunut haastattelun pohjalta Katujuhlan tapahtumatuotannon parissa.

Seuran hallituksen entisellä jäsenellä, ja vuosina 2017-2019 Katujuhlan tuotannossa vahvasti mukana olleen Ari Kajanderin mukaan Lauttasaari-Seuralla on vankka kannatus saarelaisten keskuudessa. Mutta seuran perinteikkäät toimintatavat eivät hänen mukaansa yksin takaa tuloksellista toimintaa tulevaisuudessa, vaan hallituksen on kehitettävä uutta ja haettava toiminnalle uusia muotoja. Hän myös peräänkuuluttaa seuran tukipilarin, Lauttasaari-lehden toimintojen siirtämistä enemmän verkkoon (Kajander 2021).

Seuran nykyinen puheenjohtaja Nina Lukkari näkee Seuran toiminnassa paljon potentiaalia ja hallituksen sisällä onkin jo syntynyt paljon ideoita toiminnan laajentamiseksi. Seuran työryhmätoiminnan, erityisesti kaava-, liikenne- ja ympäristötyöryhmän, tekemiset ovat saaneet näkyvyyttä niin Lauttasaaren asukkaiden kuin Helsingin kaupungin päättäjien keskuudessa. Haasteena hänen mukaansa on sellaisten aktiivisten jäsenten vähyys, jotka

veisivät ideoita eteenpäin ja tekisivät niistä toimivan konseptin. Katujuhlan toteutusta hän pitää työläänä, ja varsinkin seuran roolia suurimpien kustannusten kattajana mahdottomana tulevaisuutta ajatellen. Kuvitellessaan seuran tulevaisuutta viisi vuotta eteenpäin, Lukkari toivoo, että kustannusten osalta olisi päädytty kannattavampaan ja järkevämpään ratkaisuun, ja että Lauttasaari-Seura olisi saanut rakennettua elävän kaupunginosan, joka tarjoaa monimuotoisen tapahtuma-alustan pienille ja suurille massoille (Lukkari 2021).

Sekä Kajanderin että Lukkarin mielestä Katujuhlat ovat ehdottomasti onnistunein, tärkein ja tunnetuin tapahtuma Lauttasaarella, joka kerää osallistujia myös muualta ympäristöstä kuten Jätkäsaaresta, Ruoholahdesta ja Tapiolasta. Haasteina he näkevät vapaaehtoisten saarelaisten puuttumisen tapahtuman järjestelyistä sekä liiallisen kaupallistumisen. Lukkari painottaa, että tapahtuman kasvu, tai kasvamatta jääminen, on sivuseikka. Tärkeintä on yhteisöllisyyden lisääminen matalalla kynnyksellä omalla asuinalueella (Kajander 2021 ; Lukkari 2021).

Sitran tulevaisuusasiantuntijan Mikko Dufvan mukaan ihmisten toimintamahdollisuudet kasvavat kun he voivat vaikuttaa suunnitteluun. Tunnetta omasta toimijuudesta kannattaa vahvistaa, huomioiden sekä kyky kuvitella toisenlaisia tulevaisuuksia, että toimia niiden eteen, mutta perätöntä toivoa ei kannata vahvistaa. Osallistettaessa ihmisiä unelmointiin ja kulttuuritarjonnan visiointiin tuloksena voi olla myös pettymyksiä, jos omat ideat eivät konkretisoidukaan. Dufvan mukaan pettymyksiä voidaan välttää odotusten hallinnalla. Alusta alkaen tehdään selväksi, että kyseinen visiointi ei linkity suoraan konkreettiseen päätöksentekoon, vaan prosessi on tärkeämpi. On myös hyvä miettiä, mitä halutaan, jos ei voida saada sitä mistä ensisijaisesti unelmoidaan. Mikä voisi olla suunnitelma B? Dufva kertoo, että Sitran tulevaisuusajatteluprojekteissa on tehty havaintoja siitä, että kaikesta pitäisi seurata jotakin konkreettista. Että mitäs sitten? Kuka hoitaa? Vastaus tähän pitäisi tulla ihmisistä itsestään. Dufva näkee elämyksellisen ennakoinnin menetelmien testaamisen Katujuhlan suunnittelun parissa hyvänä kokeiluna. Jos asukkaat rohkaistaan unelmoimaan ja visioimaan oman asuinalueensa tapahtumaa, pitäisi heidät samalla sysätä siihen suuntaan, että asioita aletaan hoitamaan itse. Ideana toimijuuden laajentamisessa on, että tulevaisuutta lähdetään rakentamaan aktiivisesti yhdessä. (Dufva 2021a).

4.2 Kyselyt

Taloustutkimuksen teettämän Lauttasaari-barometrin mukaan lauttasaarelaiset ovat erittäin tyytyväisiä kaupunginsaansa, eivätkä suunnittele muuttoa pois alueelta. Lauttasaareen

halutaan jäädä erityisesti meren, luonnon ja viihtyisyyden vuoksi ja erityistä kiitosta kaupunginosa saa turvallisuudestaan ja rauhallisuudestaan. Yhteenkuuluvuus kasvaa sitä mukaa, mitä kauemmin alueella on asunut. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat yli 15-vuotiaat Lauttasaaren asukkaat ja kyselyyn vastasi noin 500 henkilöä (Taloustutkimus 2019). Samansuuntaiset teemat nousivat esille myös meidän tekemissämme kyselyissä.

Toteutimme pilotissamme kaksi kyselyä, alkukyselyn materiaalin keräämiseksi ja loppukyselyn palautteen saamiseksi. Kyseessä oli laadullinen kyselytutkimus, eli tarkoituksena ei ollut kyselyille tyypillinen ison massan määrällinen analyysi. Laadullisessa kyselytutkimuksessa vastauspohjana käytetään usein tyhjiä tekstiruutuja, joihin vastaaja voi vapaasti muotoilla ajatuksensa juuri niin kuin haluaa (SurveyMonkey 2020). Havaintoyksikkönä kyselyissä olivat lauttasaarelaiset, mutta kysely oli avoin kenelle tahansa Katujuhlasta kiinnostuneelle. Perusjoukoksi valikoituivat ne, jotka seurasivat käytettyjä julkaisukanavia ja kiinnostuivat osallistumaan aiheesta käytävään keskusteluun ja juhlan ideointiin. Kyselyt julkaistiin kaikille avoimena, ja suurin osa kysymyksistä oli avoimia, mukana kaksi Kyllä/Ei/En osaa sanoa -kysymystä. Tarkoituksena ja tavoitteena oli siis herättää keskustelua, viritellä tulevaisuusajattelua ja saada ihmisiltä vapaamuotoisia ideoita koskien Unelmien Katujuhlaa.

Unelmien Katujuhla -kysely toteutettiin SurveyMonkeyn kautta 18.2.–3.3.2021. Kyselyssä oli kuusi avointa kysymystä (LIITE 3), joilla keräsimme tietoa niistä haaveista, jotka tekisivät Katujuhlasta eri ihmisryhmille läheisen ja kutsuvan. Ideat saivat olla kuinka utopistisia tai arkisia tahansa, koska tarkoituksena oli rakentaa tulevaisuuskuvia unelmien Katujuhlasta pitkälle tulevaisuuteen tästä vuodesta aina kymmenien vuosien päähän.

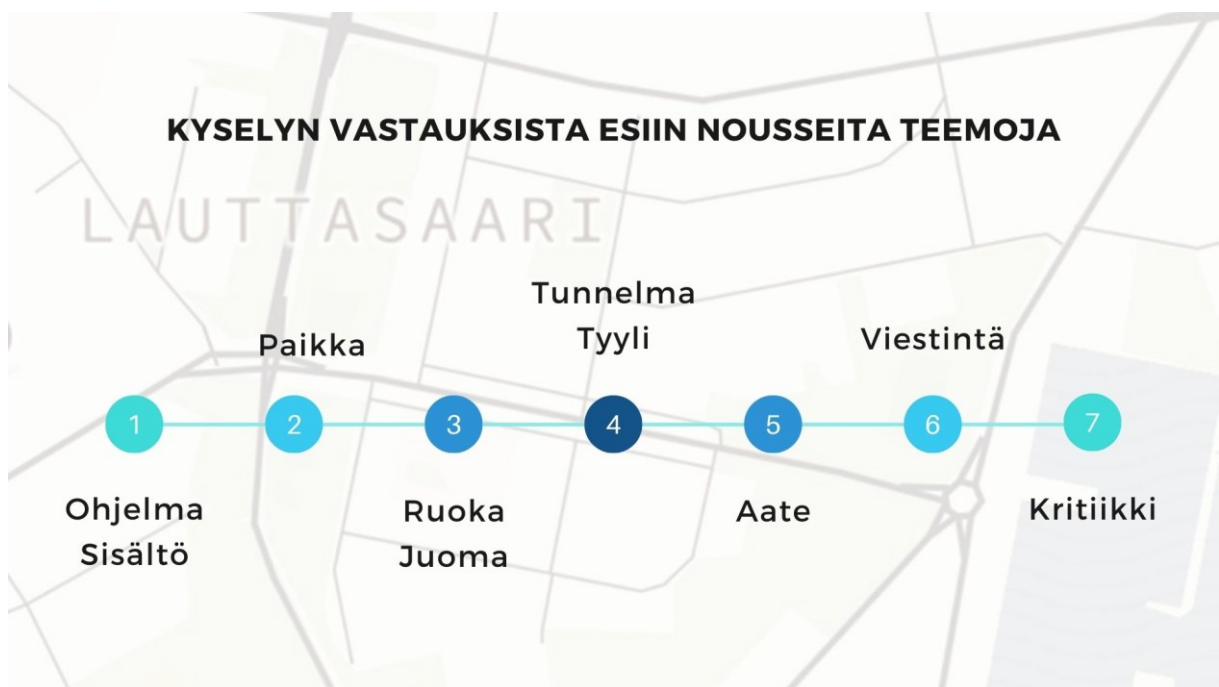
Jaoin suoraan kyselyyn johtavaa QR-koodia sosiaalisen ja perinteisen median kanavissa. Sosiaalisen median kanavina käytimme Lauttasaari-Seuran sivua, Lauttasaari ja Lauttasaari Drumsö -ryhmiä Facebookissa sekä henkilökohtaisia Facebook-sivujamme. Lisäksi lähetimme tiedotteen kyselystä sähköpostitse suoraan kaikkiin alueen kouluihin eli ala-asteille Vattuniemen, Myllykallion ja Pajalahden kouluille sekä Lauttasaaren yhteiskouluun, koska halusimme mahdollistaa myös lasten ja nuorten äänen kuulumisen.

Lauttasaari-lehdessä julkaistiin projektista artikkeli 18.2. (Lauttasaari-lehti 18.2.2021), jonka yhteydessä oli kyselyn QR-koodi, ja sähköisessä versiossa myös suora linkki kyselyyn. Lisäksi Marika Heiskanen levitti noin viisikymmentä flyeria kyselystä (LIITE 1) ympäri Lauttasaarta, pandemiatilanteen sallimissa rajoissa. Flyerissa ja lehtijutussa julkaistiin myös

sähköpostiosoite, johon ideoita sai lähettää vapaamuotoisesti, ja Lauttasaari-Seuran postiosoite, johon ajatuksia sai lähettää paperiversiona tai viemällä suoraan postilaatikkoon.

Lauttasaari-lehden printti- ja nettiversiossa julkaistiin 18.2.2021 puolen sivun artikkeli, jossa esiteltiin opinnäytetyömme idea ja julkaistiin kyselymme linkki ja QR-koodi (LIITE 2 & 2a).

SurveyMonkeyn kautta saimme 33 vastausta. Lisäksi tuli 12 suoraa kommenttia some-ryhmien julkaisuihin sekä yksi pitkä sähköposti paikallisen koulun opettajalta. Paperiversiona ei tullut yhtään vastausta, mikä johtui luultavasti siitä, että tietoa kyselystä ei päästy viemään esimerkiksi hoitolaitoksiin tai vanhusten päiväkeskukseen pandemiatilanteen vuoksi. Muutenkin kysely oli vahvasti sosiaalisen median varassa, koska ne paikat, joissa ihmiset normaalisti liikkuvat, olivat kiinni tai hyvin hiljaisia. Olimme kuitenkin tyytyväisiä vastausten määrään ja sisältöön projektin jatkamista ajatellen. Kiinnitimme huomiota siihen, että kyselyssä esille tulleet ajatukset, ideat ja haaveet olivat varsin realistisia ja maanläheisiä, mutta kuitenkin mukana oli myös rohkeita ja innovatiivisia visioita. Olimme siis onnistuneet tuomaan tulevaisuusajattelun ihmisten arkipäivään ja saaneet heidät ajattelemaan, miten juhlasta ja alueen kulttuuritarjonnasta saataisiin monipuolisempaa, kutsuvampaa ja osallistavampaa.

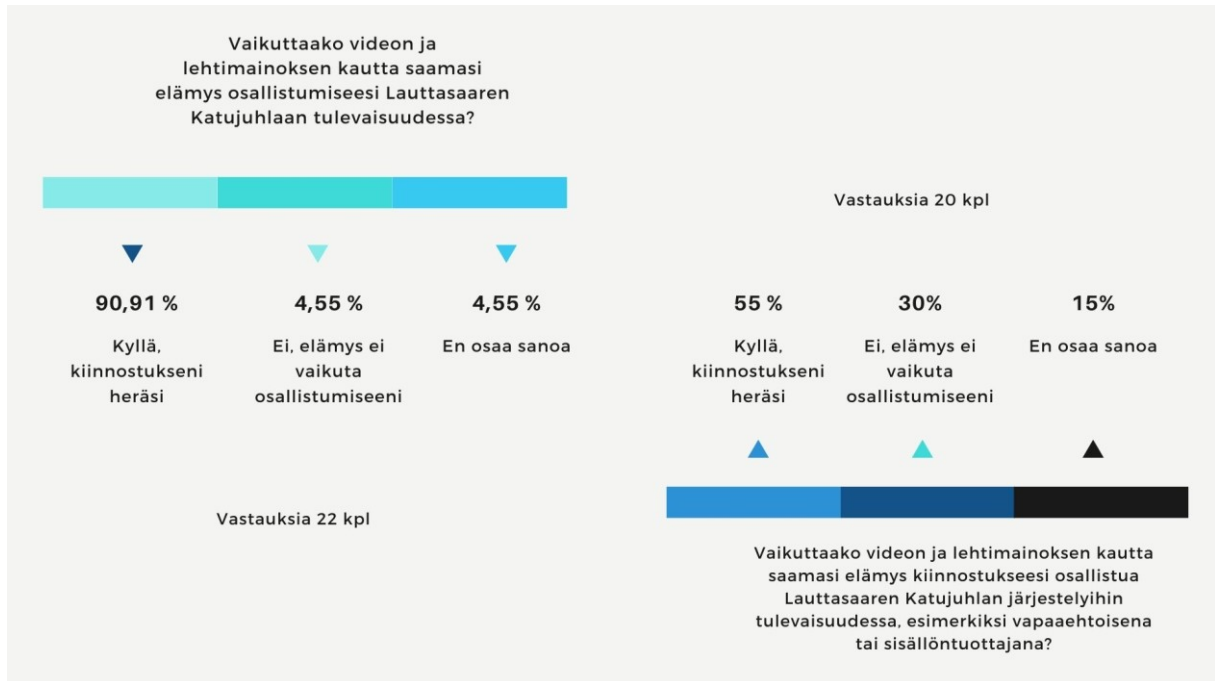

Kyselyssä keskeisimpinä teemoina nousivat esiin ohjelma ja sisältö sekä tapahtumapaikka, ja etenkin sen levittäytyminen suuremmalle alueelle. (KUVA 3).

Skenaariolle “yleisötapahtumia ei saataisi enää järjestää, ja kokoontumisrajoitukset olivat tiukat vuosien ajan” asukkaat olivat visioineet niin ikään realistisia ja toteuttamiskelpoisia ideoita kuten kulttuurisuunnistusta, katutaidetta ja valotaideteoksia. (KUVA 4).

Palautekysely (LIITE 11) videon ja lehtimainoksen herättämistä elämyksistä toteutettiin SurveyMonkeyn kautta 5.4.-21.4.2021. Kysely julkaistiin samoissa sosiaalisen median kanavissa kuin aloitekysely, sekä Lauttasaari-Seuran nettisivuilla. Lisäksi loppukyselystä oli erikseen maininta ja QR-koodi Unelmien Katujuhla -lehtimainoksessa Lauttasaari-lehdessä. Vastauksia saimme 22 kappaletta. Pyysimme vastaajia kertomaan vapaasti, monivalintakysymysten lisäksi, millaisia ajatuksia ja tunteita Unelmien Katujuhlan mainokset herättivät. Vastauksissa kehuja saivat niin video ja laulu kuin lehtimainoskin. Ne koettiin toivoa antaviksi ja yhteisöllisyyttä korostaviksi: “Molemmissa ihana tunnelma ja aistittavissa Unelmien Katujuhlan luovat elementit”.

Palautekyselyssä kysyimme vastaajien tuntemuksia Unelmien Katujuhlan mainoksista. (KUVA5).

4.3 Laulu

Positiivisia, toivoa antavia tulevaisuusnäkömiä, hyvää, kesäistä fiilistä!

Laulun ja videon tekeminen oli ensimmäinen ideamme elämyksellisen ennakoinnin menetelmästä kulttuurialalle sovellettuna. Laulun tekijöiksi saimme karjaalaistaustaiset ammattimuusikot Janne Viitosen ja Riku Rajamaan. Karjaan kulttuuritalon suunnitelmien kaaduttua muusikot päättivät jatkaa projektissa myös uuden pilottikohteen parissa. Heiltä tilattiin kappale äänitettyinä ja videotaltiointi heistä soittamassa kappaletta.

Kommunikointi hoitui meidän ja muusikoiden Messenger -ryhmän kautta, lisäksi Paula Ikonen ja Janne Viitanen keskustelivat pitkän puhelun kappaleen toivotusta tyylistä, tunnelmasta, sisällöstä ja siitä, minkälaista kappaletta ei haluta. Puhelussa käytiin läpi seuran toive musiikkityylin sopivuudesta tasapuolisesti kaikille, eli tyyli ei saisi olla liian raskas tai vaikeatajuinen, eikä sanoitus liian kärjistävä tai kriittinen. Laulun tunnelmalta haettiin toiveikkuutta, positiivisuutta ja aurinkoista tunnelmaa, ja tiettyjä kliseitä ja monimerkityksisiä, kärkeviä kielikuvia pyydettiin välttämään. Toivoimme kuitenkin mukaan oivaltavaa

humoristisuutta ja hieman pilkettä silmäkulmassa, sekä mahdollisimman paljon kyselyvastausten käyttämistä.

Kyselyn valmistuttua toimitimme muusikoille kaikki vastaukset Excel-taulukkona, koonnin vastauksista luokiteltuna teemoittain, nostot mielestämme tärkeimmiksi nousseista vastauksista, sekä selvityksen Lauttasaaren eri paikoista ja keskeisistä asioista, joita halusimme videossa korostaa.

Aurinkoinen, merihenkinen ja hillitty laulu ”Onnellisten saari” valmistui ennen määräaikaa, ja sopi teemaltaan ja tunnelmaltaan hyvin Lauttasaareen (LIITE 7). Laulun nimi ja kertosäkeessä mainittu onnellisten saari ihmetytti aluksi, koska nimitys on kovin kliseinen ja leimaava, suorastaa sarkastinen, ja kuului niihin asioihin, joita olimme käyneet läpi epätoivottavina laulun sisällön suhteen. Nimi kuitenkin sopi kappaleelle, ja toimi laulun sanoissa hyvin, joten korva tottui siihen nopeasti. Palautteen keruu vaiheessa nimi herätti enimmäkseen positiivisia, mutta myös joitakin negatiivisia reaktioita. Lauttasaari Seura piti laulua ja videota erittäin onnistuneena ja he toivoivat sitä käytettäväksi omassa markkinoinnissaan. Anonyymissä sosiaalisen median kanavassa videon visuaalista ilmettä, maisemaa ja tekstien fontteja, oli kommentoitu sarkastiseen sävyyn.

Kappaleen pituus on noin 2,5 minuuttia ja siinä on käytetty varsin vähän asukkaiden kommentteja ja vastauksia. Kyselyn tulokset kuuluvat kappaleen tunnelmassa, ja sanoissa tulee esiin muutamia nostoja vastauksista muotoiltuna sanoitukseen sopivaan muotoon. Laulu on kokemuksena pehmeä, helppo ja kevyt. Humoristisuutta siinä ei ole, mutta sitäkin enemmän mukaansatempaavaa melodisuutta ja juhlatunnelmaa. Laulu muistutti meitä tilaajan ominaisuudessa myös sopimisen ja tiimityön tärkeydestä; vaikka taiteellista vapautta ei voi luovissa prosesseissa kahlita, ja tekijöiden harkintaan ja tyyliin on voitava luottaa, on silti tapauskohtaiset toiveet ja reunaehdot sovittava tarkasti ja niissä pysyttävä puolin ja toisin.

Laulun valmistuttua muusikot pohtivat myös mahdollisia Teosto-maksuja, sopimuksen tekemistä kappaleen levitysoikeuksista ja harkitsivat vielä Karjaa-casen kaatumista sekä oman henkilökohtaisen Lauttasaari-yhteyden puuttumista. Näistä syistä he eivät toimittaneet videomateriaalia, ja ilmoittivat että eivät halua esiintyä videolla lainkaan. Kävimme keskustelua Messenger -ryhmässä siitä, että näistä asioista olisi tietenkin pitänyt puhua ennen kuin kappaletta ryhdyttiin tekemään, tai toimeksianto ylipäättään otettiin vastaan. Muusikoiden kanssa laadittiin jälkikäteen sopimus musiikkikappaleen tilaamisesta ja sen käyttöoikeuksista opinnäytetyöhön liittyvissä kanavissa. (LIITE 6)

Pohdimme, olisiko ajatuksia ja oletuksia pitänyt käydä omalta puoleltamme enemmän läpi? Musiikkikappaleen tekijänoikeudet ovat lain mukaan automaattisesti kappaleen säveltäneillä muusikoilla, ja julkaisusta ja jakelusta ynnä muista levitystoimenpiteistä täytyy sopia mahdollisimman tarkasti (Lehtinen 2012). Me emme olleet julkaisemassa kappaletta kaupallisesti, vaan projektiimme liittyen kertaluonteisesti, joten katsoimme yksinkertaisen “kaveridiilin” riittävän tässä tarkoituksessa. Kirjallisen käyttö sopimuksen laatiminen kuitenkin selkeytti tekemäämme suullista sopimusta erityisesti tilaajan ja pilotointikohteen suuntaan, ja selvensi myös muusikoille, että tekijänoikeudet ja opinnäytetyömme ulkopuoliset käyttöoikeudet kappaleeseen säilyvät heillä.

4.4 Video

Kun suunnittelimme menetelmien pilotointia Karjaan kulttuuritaloprojektin parissa, ajattelimme kuvaavamme videon itse, ja tilaavamme karjaalaiselta graafikolta Anni Pöyhtäriltä siihen muutamia kuvituskuvia tai pieniä animaatioita pohjautuen kyselystä nouseviin ideoihin. Laulun kirjoittajiksi ja esittäjiksi lupautuneille muusikoille projektin liittyminen Karjaan kulttuurielämään oli suurin syy lähteä mukaan, mutta onneksemme he suostuivat tekemään laulun vaikka pilotoinnin kohde muuttui. Pöyhtärin suunniteltu osuus videon tekemisessä vaihtui kohteen muuttumisen myötä videon kuvaajan ja editoijan mukaan tuloon. Humanistinen ammattikorkeakoulu osallistui projektiin maksamalla muusikoiden ja videon kuvaajan palkkiot, koska menetelmän testaaminen liittyy myös KULTA ry:n ja Humakin yhteiseen hankesuunnitteluun kulttuurialan tulevaisuustyöstä.

Videon oli määrä olla pilottiprojektimme lopputuote, mutta koska se ei täysin vastannut toiveitamme saada kyselyn tulokset kattavasti kuultavaksi ja nähtäväksi, päätimme tehdä tulosten pohjalta myös toisen julkaisun lehtimainoksen muodossa. Esittelemme sitä seuraavassa alaluvussa.

Video julkaistiin YouTubessa ja esitettiin samojen sosiaalisen median kanavien kautta kuin kysely, jonka tuloksiin tuotos perustuu. Alkuperäinen idea videosta oli kuvata muusikoita Katujuhlan todellisissa tapahtumapaikoissa ja lisätä näkyviin myös sanat.

Koska muusikot vetäytyivät videon tekemisestä, ja laulun sanat sisälsivät kovin vähän vastausten satoa, suunnittelimme tekevämme videon tunnelmallisista still-kuvista ja lisäävämme siihen lainauksina kyselyyn tulleita kommentteja niin paljon kuin se olisi visuaalisesti ja editoinnin kannalta mahdollista. Ajattelimme selviytyvämmä videon

tekemisestä kahden, mutta hyvin nopeasti huomasimme tarvitsevamme apua tekniseen toteutukseen. Pyysimme editointiin apuun tuttavaamme, jolla on siihen tarvittava ohjelmisto ja tekninen osaaminen. Yllättäen hän ehdotti, että hänen veljensä voisi tulla kuvaamaan videolle materiaalia dronella, ja hetken pohdinnan jälkeen päätimme tehdä koko videon dronella kuvatulla liikkuvalla kuvalla. Saimme ulkoistettua veljeksille sekä kuvaamisen että editoinnin Humakin myöntämän palkkiorahan turvin. Visuaalinen ilme ja toivotut kuvauspaikat käytiin tarkasti läpi tapahtumasta tekemämme kartan kanssa, ja Marika Heiskanen oli kiinteästi mukana projektissa kaikissa vaiheissa, ja myös valitsi ja editoi lopulliseen versioon tulleet lainaukset kyselyn vastauksista.

Video rakentui maisemakuvauksesta Lauttasaaren yllä, ja siihen sovitettiin kyselyn vastauksista saadut tekstit. (KUVA 6).

4.5 Lehtimainos

Tulevaisuuspohdintojen pitäisi olla arkipäiväisiä, tuttuja ja samaistuttavia, jotta niihin voi heittää mukaan spekulatiivisempia elementtejä arkipäiväisten elementtien rinnalle (Dufva 2021a).

Saimme idean Lauttasaari-lehden yhteydessä julkaistavasta Unelmien Katujuhlan mainoksesta The Yes Men -kollektiivin New York Times -tempauksesta, jota esittelemme luvussa 3.2.

Emme hakeneet omalla mainoksellamme ravistelevaa shokkiefektiä, vaan halusimme herättää toiveikkaita tunnelmia tulevaisuudesta, yhteisöllisyydestä ja tulevista tapahtumista.

Koska Lauttasaari-Seuralla on jo olemassa oleva printtilehti, idea olisi sen kautta helposti toteutettavissa. Päätimme ehdottaa seuralle “Future Edition” -sivua tai liitettä lehteen, ja saada näin tulevaisuus aistittavaksi asukkaille suoraan omassa arjessa, tutun lehden sivuilla. Tarjosimme lehden päätoimittajalle joko puolen tai koko sivun kokoista sisältöä. Lehti suostui ideamme, mutta ehtona oli koko materiaalin kokoaminen itse; sisältö, taitto, visuaalinen ilme ja painokelpoinen toteutus.

Ensimmäisenä ajatuksenamme oli tehdä kyselyn vastauksista pieniä artikkeleita koskien Katujuhlaa, ikäänkuin oikean lehden sivu, mutta tulevaisuuden uutisin. Toinen ideamme oli kuvitteellinen Katujuhlan tapahtumasivu, jossa olisi esitelty päivän ohjelma, esimerkiksi esiintyjät ja paikalliset toimijat. Lopulta valitsimme aiheeksi koko sivun Katujuhla-mainoksen, jossa vastaukset tulevat parhaiten esille. Tässä korostimme erityisesti visuaalista ilmettä, vastauksien positiivisuutta, arkisuutta ja toteuttamiskelpoisuutta.

Pohdimme Lauttasaari -lehden versiossa yhdennäköisyyttä viralliseen painokseen, mutta päädyimme käyttämään aivan eri fontteja kuin printissä ja sijoitimme Unelmien katujuhla mainoksen neljäntoista vuoden päähän nykyhetkestä. New York Times näköislehti oli sijoitettu vuoteen 2009, eli vuoden päähän julkaisusta. Mainoksessa pyrittiin pitämään sama visuaalinen linja kuin aiemmin julkaistussa videossa, joten tulevaisuuden mainoksessa painotettiin vastauksia korostamalla niitä erilaisilla fonteilla ja sommittelulla. Videossa ja lehtimainoksessa tärkeää oli ajatella kokonaisuutta ja keskeisintä oli sisältö - visuaalisen ilmeen yhteensopivuus videon kanssa ja positiivisten tulevaisuusnäkyvien esiintuominen, ei niinkään omien visuaalisten mieltymysten toteuttaminen.

Sivun pohjaksi valitsimme Lauttasaaren kartan ilman paikannimiä, ja kartan päälle poimintoja kyselyn vastauksista. Useat niistä olivat varsin toteuttamiskelpoisia, ja halusimme näin tuoda ne myös julki niin seuralle kuin Lauttasaaren asukkaillekin. Kartan suunnittelussa ja mainoksen teknisessä toteutuksessa tarvittiin taitto-ohjelmaa ja osaamista, jota meillä ei ollut, joten tässäkin kohtaa projektin toteutusta jouduimme turvautumaan ulkopuoliseen ammattilaiseen. Saimme apua ystävältämme Anna Räisäseltä, joka käyttää taitto-ohjelmaa omassa työssään. Visuaalinen suunnittelu ja mainoksen sisältö pidettiin omissa käsissä, ja olimme myös mukana taittamassa mainosta. Mainos julkaistiin Lauttasaari lehdessä 8.4.2021 (liite 5 ; KUVA 7).

UNELMIEN KATUJUHLA

1.9.2035

Mainoksen ideat perustuvat Unelmien Katujuhlasta 18.2.-3.3.2021 tehtyyn avoimeen kyselyyn. Kiitämme kaikkia vastaajia!
Kysely ja sen pohjalta tehty laulu, video ja lehtimainos ovat osa Paula Ikonen ja Marika Heiskanen Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä elämyksellisen ennakoinnin menetelmistä kulttuurialalla.
Ikonen ja Heiskanen toimivat Lauttasaaren Katujuhlan tuottajina 2021.

Yhteistyössä:

Lauttasaari Seura

Koe Unelmien Katujuhla myös lauluna!

Tässä linkki videoon, nauti tulevaisuuden tunnelmista.

Arvostamme palautettasi, linkin kautta pääset kertomaan, millaisia ajatuksia ja tunnelmia Unelmien Katujuhlan mainokset ovat herättäneet.
Vastausaikaa 16.4.21 saakka. Kiitos!

SONINOS

Lauttasaari lehdessä oleva Unelmien Katujuhla mainos tehtiin alkukyselyssä saatujen vastausten pohjalta. (KUVA 7)

5 PILOTOINNIN TULOKSIA

Elämyksellisen ennakkoinnin menetelmien pilotointi Lauttasaaren Katujuhlan tuotannon parissa seurasi luvussa kolme esiteltyä EXF-kehämetodia: MAP (kuuntele) - MULTIPLY (täydennä) - MEDIATE (muovaile) - MOUNT (keskustele), Dufvan (2021 b) käännosten mukaan. Ensimmäisessä MAP-vaiheessa lauttasaarelaisilta kerättiin ajatuksia unelmien katujuhlasta. MULTIPLY-vaiheessa me tuottajat kävimme materiaalit läpi, valitsimme ja täydensimme kokonaisuuden kannalta oleelliset ideat. MEDIATE-vaiheessa ideat muovailtiin lauluksi ja videoksi ja MOUNT-vaiheessa elämyksellinen tuotos, musiikkivideo, saatettiin lauttasaarelaisten katsottavaksi. Viimeisessä MAP-vaiheessa videon tuottamasta elämyksestä kerättiin palautetta ja jatkoideoita. Lisäksi julkaisimme Lauttasaari-lehdessä kokosivun “Unelmien Katujuhla” -mainoksen, josta saatu palaute on ollut erittäin positiivista. Mainoksen myötä koko tapahtuman ilmettä ja visuaalisuutta on lähdetty uudistamaan ja alue- ja ohjelmakokonaisuutta kehittämään monipuolisemmaksi ja toimivammaksi.

Pilotointi onnistui hyvin vaikka se jouduttiin toteuttamaan kokonaan etänä ja verkossa koronatilanteen takia. Prosessi kuvataan ja vastauksia analysoidaan luvussa 4. Oleellista tulosten suhteen on se, miten laajalle pilotin vaikutus on levinnyt kysely- ja musiikkivideoprojektin ja lehtimainoksen jälkeen. Tapahtuman tuotannon pariin on saatu monia uusia, innovatiivisia ja avokätisiäkin yhteistyökumppaneita, ohjelmaan on tullut uusia osa-alueita ja tekijöitä, ja kokonaisuus on värikkäämpi ja kiinnostavampi kuin koskaan. Tapahtuman rakenne ja tapahtuma-alue on laajentunut, eri väestöryhmät otetaan ohjelmasuunnittelussa paremmin huomioon ja monimuotoiselle taiteelle ja kulttuurille ollaan avoimempia.

Itse Lauttasaari-seurakin on avautunut uudella tavalla kehittämään toimintaansa ja Katujuhlaa. Seuran hallitus kehittää ajatusta uudistaa koko Katujuhlan luonnetta yhdestä suuresta katutapahtumasta kaupunginosan eri puolille levittäytyneeksi tapahtumaksi, jota ovat mukana ideoimassa ja järjestämässä myös muut alueen toimijat kuin itse seura ja sen palkkaamat tuottajat. Kehitystyötä voidaan jatkaa myös rahoittajien suuntaan seuraavien vuosien avustushakemuksia laadittaessa, tähän Katujuhlan parissa nyt tehty elämyksellisen ennakkoinnin pilotointi antaa arvokasta tietoa ja avaa jatkojalostusmahdollisuuksia moniin suuntiin.

5.1 Pilotoinnin tuloksia KULTA ry:lle

“KULTA ry:n tarkoituksena on elämyksellisen ennakkoinnin menetelmän avulla selvittää mitä tapahtuisi käytännössä, jos kulttuurialan rahoitus ja resurssit paranisivat. Kuinka se voidaan osoittaa päättäjille? Ennakointi on yksi tapa tehdä tulevaisuustyötä; koskettavaa, aitoa ja mielenkiintoista tulevaisuuden näkyä paremmasta. “

(Meriläinen, 2021)

Toiveet asuinalueen kulttuuritarjonnan suhteen olivat kyselymme tulosten mukaan varsin maanläheisiä ja realistisia. Toiveena oli monipuolinen, kaikenikäiset asukkaat huomioiva, yhteisöllinen ja osallistava tapahtumakokonaisuus, jossa paikalliset yrittäjät ja yhdistykset ovat oleellisesti mukana. Saaren kaunis luonto ja ympäristötietoisuus tuli esiin monista vastauksista. Vastauksia saimme niin tapahtumassa kävijöiltä kuin ohjelman tarjoajilta, jopa suoria yhteistyötarjoajia oli mukana.

Rahoitusta ja resursseja pitäisi löytyä järjestävälle portaalle ja niille taide- ja kulttuurialan ammattilaisille, jotka tuottavat ja toteuttavat sisältöä tapahtumaan. Kyselyssä esiin nousseet haaveet ja ideat eivät olleet suuren rahan supertähtiä, monsteriautoesityksiä tai helikopterilennätyksiä, vaan monipuolista, paikallista, viihdyttävää, ekologista ja ajatuksia herättävää kulttuuria, taidetta, viihdettä ja aktiviteettia. Resurssien suuntaaminen tuotantoon ja sisältöön lisäisi niin alan ammattilaisten työmahdollisuuksia kuin myös yleisön osallistumista, ja sitä kautta yhteisöllisyyttä ja kaikkien osapuolten hyvinvointia. Kulttuurin ja taiteen rahoittajille lähetämme viestin siitä, että satsauksilla paikallistapahtumiin ja matalan kynnyksen kulttuuritoimintaan voidaan saada aktivoitua suuria määriä ihmisiä kulttuurin ja sen mukanaan tuomien hyvinvointivaikutusten äärelle. Ruohonjuuritasolta versova osallisuus ja aktiivisuus näkyy hyvinvointina ja positiivisena kehityksenä kaikilla tasoilla yhteiskunnassa.

Menetelmä tuotti ensimmäisen tuloksen jo kenttätyövaiheessa, kun kyselyn vastauksia lukenut Lauttasaari-Seuran edustaja totesi silmiensä auenneen ja ilmaisi intonsa katsoa laatikon ulkopuolelle. Hän eläytyi asukkaiden ideoihin vastausten kautta ja totesi muutoksen olevan tarpeen, jotta juhlasta saataisiin tulevaisuudessa kutsuvampi ja toimivampi. Katujuhlan lisäksi myös itse seura kaipaisi hänen mukaansa nuorennusleikkausta niin, että se palvelisi paremmin ja kattavammin kaikkia saarelaisia. Tulostemme mukaan halua osallistua tapahtumaan ja toimintaan kyllä löytyy, jos vaan asukkaille tarjotaan aidosti ja avoimesti mahdollisuus osallisuuteen ja suunnitteluun. Kuvitteluun ja visiointiin tulisi rohkaista ja pyrkiä irti “tehdään

näin koska aina on tehty näin” ajattelusta. Tässäkin elämyksellisen ennakoinnin osallistavat ja helposti lähestyttävät menetelmät ovat oivallinen työkalu.

5.2 Elämyksellisen ennakoinnin menetelmien käyttö kulttuurialalla

Kulttuurialan tulevaisuuden suunnittelussa ja päättäjiin vaikuttamisessa elämyksellisiä menetelmiä kannattaisi ottaa käyttöön monipuolisesti. Taiteellinen ja tieteellinen osaaminen ja luova ajattelu on alalla sisäänrakennettuna, joten näitä kannattaisi hyödyntää strategiatyössä ja toiminnan suunnittelussa mahdollisimman paljon. Elämykselliset kokemukset myös päättäjien suuntaan toisivat aivan uutta sisältöä harkintaprosesseihin, kun punnitaan kulttuurin rahoituksen tarvetta ja määrää ja kulttuurin roolia yhteiskunnassa ja ihmisten hyvinvoinnin tukijana. Ehkäpä näyttely siitä, minkälainen Helsingin keskusta olisi ilman taide- ja kulttuuri-instituutioita? Pois Kiasma, Ateneum, Musiikkitalo, Oodi, ja kaikki muut museot, galleriat ja musiikkivenuet.

Kenties virtuaalikävely lähiössä ilman kirjastoa, katutaidetta, tapahtumia ja musiikkia, ja heti perään toinen kävely, jossa lapset menevät koulusta teatterikerhoon kirjastolle ja soittotunnille musiikkiopistoon, illalla koko perheen voimin leffaan tai teatteriin ja viikonloppuna kaupunginosatapahtumaan katsomaan elävää musiikkia ja osallistumaan työpajoihin. Mikä mahtaisi olla ilmapiiri ja ihmisten hyvinvoinnin tila näissä kahdessa ääripään visiossa? Kumpaan kannattaa panostaa?

Miten toimisi teatteri tai live-musiikki ilman moniammatillista freelancereiden verkostoa esitysten taustalla? Ilman vahvistettua ääntä, valosuunnittelua tai puvustusta kokemus voisi jäädä melko valjuksi. Toki näyttelijät ja muusikotkin ovat kulttuurialan ammattilaisia, ja usein freelancereita, joten ilman vakituista ja riittävää rahoitusta yleisö saisi katsoa tyhjää lavaa. Mitä, jos kaikki kulttuuriesitykset kuvattaisiin ilman yleisöä studioissa ja myytäisiin ihmisille ruuduilta katsottaviksi? Miten ihmiset voisivat fyysisesti? Entä henkisesti? Tällaisten asioiden havainnollistaminen elämyksellisesti vaikuttaa kokonaisuuksien hahmottamiseen ja siihen, minkälaista tulevaisuutta halutaan lähteä tukemaan ja rakentamaan. Alan sisältä nousee se tietotaito, jonka tarpeellisuus, välttämättömyys ja väistämättömät kustannukset täytyy saada päättäjien kuuluville.

Elämyksellisen ennakoinnin menetelmien soveltamiseen kulttuurialalla tarvitaan monipuolista alan ammattitaitoa sekä näkemystä myös tulevaisuuden- ja kulttuurintutkimukseen.

Elämyksellisen ennakkoinnin menetelmien käyttäjä ei ole vain moderaattori, vaan luovan alan ammattilainen sekä tulevaisuudentutkija ja kehittämistyön tekijä. Katujuhla-pilottiakaan ei olisi sellaisenaan syntynyt ilman kahta tuottajaa, kahta muusikkoa, kuvaajaa, editoijaa, näyttelijää, taittajaa, oikolukijaa ja kustantajaa. Monialaisena pari- tai tiimityönä menetelmät ovatkin erityisen käyttökelpoisia ja sovellusmahdollisuudet lähes rajattomia. Alan sisällä eri kulttuurisektoreiden järjestöissä ja yrityksissä löytyy tätä kaikkea tietotaitoa, ja sitä tulisi valjastaa alan kehittämiseen ja puolustamiseen päättäjien suuntaan.

6 PÄÄTÄNTÖ

Elämyksellisen ennakkoinnin menetelmiä on sovellettu ja käytetty kulttuurialalla vain vähän, vaikka menetelmät ovat luovia, kehittyviä ja monipuolisia, ja sisällöt ja työtavat hyvinkin sidoksissa taide- ja kulttuurialan ammattitaitoon. Esimerkkejä ja lähdekirjallisuutta löytyy esimerkiksi kaupalliselta alalta, ympäristönsuojelun piiristä, palvelumuotoilusta, etnografisen tutkimuksen ja tulevaisuustutkimuksen puolelta. Voisi kuvitella, että tämän kaltaista innovatiivista ja osallistavaa toimintaa haluttaisiin toteuttaa juuri kulttuurialalla. Kuitenkaan keskeisten tulevaisuustyön kanavien, esimerkiksi Tulevaisuuden tutkimuksen seuran, Sitran tai Journal of Future Studiesin julkaisuista ei löydy viittauksia tai raportteja kulttuurialalla tehtyyn tulevaisuustyöhön. Tulevaisuusalan ammattilaisten verkoston Futures Finland ry:n sivuilta ei löydy mainintoja kulttuurialalta, eikä Tulevaisuuspäivän osallistujalistalla näy taide- tai kulttuurialan edustajia (Tulevaisuuspäivä 2021).

“Taide tuo maailmaan jotain, mitä siinä ei muuten olisi. Taide, taiteellinen ajattelu ja luovuus ovat muutosvoimia, joilla rakennamme yhdenvertaista ja kestävästä maailmaa. Taide tekee tulevaisuuden.” (Taideyliopisto 2019.)

Demos Helsingin fasilitoima työryhmä rakensi Taideyliopistolle vuonna 2019 uuden strategian 2021-2030 (Demos Helsinki 2019). Strategiassa painotetaan taiteiden ja luovan ajattelun tulevaisuuteen tähtäävää suuntaa. Taide haastaa ajattelemaan ja miettimään, kysymmekö oikeita kysymyksiä. Strategian mukaan taide löytää uusia polkuja eteenpäin yhteiskunnan murrosvaiheissa ja toimii osana ekologisen kestävyyskriisin ratkaisua (Taideyliopisto 2019).

Taiteella ja kulttuurilla on siis yliopiston strategian tasolla saakka tunnistettu ja todettu kyky, ja myös velvollisuus, toimia tärkeänä kehityksen ja tulevaisuustyön muutosvoimana yhteiskunnassa. Miksi tämä ei näy käytännön tasolla kulttuuri-insituutioissa ja päättäjien lausunnoissa?

Kynnys ennakkoinnin menetelmien käyttöönottoon on periaatteessa melko matala, mutta ehkä kuitenkin liian korkea ja pelottava kaikessa arvaamattomuudessaan ja tuntemattomuudessaan. Monet kulttuuri-instituutiot ovat Suomessa hyvin perinteisiä ja toimineet samaan tapaan vuosikymmeniä, eikä innovoinnille ja rajoja rikkovalle yhteistyölle ole välttämättä ollut tilaa saatika tilausta. Instituutioiden ulkopuolella toimiva valtava freelancereiden henkilökohtaiseen

riskinottoon perustuva ammattilaiskenttä mahdollistaa eloisan kulttuurielämän pyörimisen, mutta viimeistään nyt koronapandemian aikana on saatu nähdä kuinka haavoittuvassa asemassa suuri osa kentän toimijoista on. Uudistumisen ja kehittymisen nimissä olisi uskallettava ottaa riskejä ja kokeilla yhteistyötä yli taidealojen, kulttuurialojen ja myös ulkopuolelle, esimerkiksi tulevaisuudentutkimuksen ja palvelumuotoilun suuntaan. Myös ikä- ja väestöryhmien rajojen rikkominen olisi varmasti hedelmällistä. Moniammatillisilla tiimeillä voitaisiin saada aikaan ideoita ja uudistuksia, joilla kulttuurialan pitkäjänteiseen strategiatyöhön saataisiin uusia näkemyksiä ja myös päättäjien suuntaan viestiä siitä, että ala on tärkeä, osallistava, työllistävä, tuottava, kehittyvä ja yhteiskunnan hyvinvointia lisäävä.

Tarkoituksenamme tässä opinnäytetyössä oli selvittää, kuinka elämyksellisen ennakoinnin menetelmät sopivat KULTA ry:n ja sen jäsenjärjestöjen strategia- ja visiointityöhön. Mielestämme menetelmät sopisivat alalle erittäin hyvin, mutta alan on itse avauduttava ja aktivoituttava kyseenalaistamaan nykyisiä järjestelmiä, ottamaan vastaan uusia ideoita ja visioimaan vaihtoehtoisia tulevaisuuksia.

Haimme myös vastauksia siihen, minkälainen vaikutus elämyksillä tulevaisuudesta oli ihmisten suhtautumiseen Lauttasaaren Katujuhlan sisältöä ja toteutusta kohtaan, ja vaikuttiko elämys heidän käyttäytymiseensä kulttuurin kuluttajina ja tapahtuman asiakkaina. Elämyksellisen ennakoinnin menetelmän testaaminen saaren asukkaille tuotti yhteisöllisiä uusia ideoita ja verkostoja, ja antoi selkeitä tuloksia siitä, että lauttasaarelaisten mielipiteiden ja toiveiden kuuntelulle oli tarve ja paikallista kulttuurielämää halutaan kehittää.

LÄHTEET

Candy, Stuart. The Futures of Everyday Life. Politics and the Design of Experiential Scenarios. Thesis for Ph.D at Political Science. University of Hawaii. 2010. https://www.researchgate.net/publication/305280378_The_Futures_of_Everyday_Life_Politics_and_the_Design_of_Experiential_Scenarios viitattu 9.6.2021.

Candy, Stuart & Kornet, Kelly: A Field Guide to Ethnographic Experiential Futures. ResearchGate.net. 2017. https://www.researchgate.net/publication/317837102_A_Field_Guide_to_Ethnographic_Experiential_Futures viitattu 9.6.2021.

Candy, Stuart & Kornet, Kelly: Turning Foresight Inside Out: An Introduction to Ethnographic Experiential Future. Journal of Futures Studies 23(3):3-22 2019. <https://jfsdigital.org/articles-and-essays/vol-23-no-3-march-2019/turning-foresight-inside-out-an-introduction-to-ethnographic-experiential-futures> viitattu 15.4.2021.

Demos Helsinki. Taideyliopiston strategia. 2019. <https://demoshelsinki.fi/fi/referenssit/uusi-strategia-taideyliopistolle/> viitattu 10.6.2021.

Dufva, Mikko. Luovat menetelmät ja elämyksellinen ennakointi. Tulevaisuudentutkimuksen menetelmät. Aalto yliopisto 2021 b. https://mycourses.aalto.fi/pluginfile.php/1481110/mod_resource/content/1/9.%20Luovat%20menetelm%C3%A4t%20ja%20el%C3%A4myksellinen%20ennakointi.pdf viitattu 9.6.2021.

Dufva, Mikko. Tulevaisuusajattelu ja ennakointi Suomessa. 2019. <https://www.youtube.com/watch?v=rttB-Ffif5A> viitattu 15.4.2021.

GardunoGarcia, Claudia & Gaziulusoya, Idil. Designing future experiences of the everyday: Pointers for methodical expansion of sustainability transitions research. Science Direct 2021. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0016328721000112> viitattu 15.4.2021.

KULTA ry säännöt 2018 [Säännöt | KULTA ry \(kulttuurijataide.fi\)](#) viitattu 11.6.2021

KULTA ry strategia 2019 [Strategia | KULTA ry \(kulttuurijataide.fi\)](#) viitattu 11.6.2021

Lauttasaari-Seuran toimintasuunnitelma 2021 [Lauttasaari-tosu-2021-Syyskokoukselle-FINAL.pdf](#) viitattu 11.6.2021

Lehtinen, Lottaliina 2012. Muusikon sopimusopas. Helsinki: Tietosanoma Oy

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2020. Kehittämistyön menetelmät - Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro

Sitra 2021. Tulevaisuustaaajuus-työpajamateriaali. <https://www.sitra.fi/hankkeet/tulevaisuustaaajuus> viitattu 10.6.2021.

SurveyMonkey. Laadullinen kyselytutkimus. <https://fi.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/> viitattu 11.6.2021

Taloustutkimus 2019: Lauttasaari-barometri. [PowerPoint-esitys \(lauttasaari.fi\)](#)https://www.lauttasaari.fi/content/uploads/2019/08/Lauttasaari_barometri_tutki_musraportti_14082019.pdf viitattu 11.6.2021

The Yes Men. New York Times Future Edition. 2009. <https://theyesmen.org/project/nytimes> viitattu 9.6.2021.

Tulevaisuuspäivä 2021
<https://tulevaisuuspaiva.fi/info/> viitattu 10.6.2021.

Haastattelut:

Dufva, Mikko. Sitran johtava asiantuntija. 15.2.2021a. Haastattelijana Paula Ikonen ja Marika Heiskanen.

Kajander, Ari. Lauttasaari-Seuran jäsen, sähköpostihaastattelu 21.3.2021. Haastattelijana Marika Heiskanen.

Lukkari, Nina. Lauttasaari-Seuran hallituksen puheenjohtaja, sähköpostihaastattelu 24.3.2021. Haastattelijana Marika Heiskanen.

Meriläinen, Rosa. KULTA ry:n pääsihteeri. Videokeskustelu 14.12.2020 Paula Ikosen ja Marika Heiskasen kanssa.

LIITTEET

LIITE 1 Flyer 17.2.2021

<https://fi.surveymonkey.com/r/BPZ7733>

Hei! Lähde mukaan ideoimaan!
Vastaa lyhyeen kyselyyn
Lauttasaaren Katujuhlan ja
alueen kulttuuritarjonnan
tulevaisuudesta.
Kyselyyn pääset oheisen QR-
koodin tai nettiosoitteen kautta
3.3. saakka.

Kysely on osa KULTA ry:n tilaamaa
opinnäytetyötä, jolla selvitetään
elämyksellisen ennakkoinnin menetelmiä
kulttuurialalla.

Lauttasaari Seura

KUMMA

LIITE 2 Lehtijuttu 18.2.2021 [lehtijuttu](#)

LIITE 2a Lehdistötiedote 9.2.2021

LEHDISTÖTIEDOTE
12.2.2021

JULKAISUVAPAA
18.2.2021

UNELMIEN KATUJUHLA -TUTKIMUS 18.2.-3.3.2021

Haastamme kaikki lauttasaarelaiset osallistumaan Katujuhlan tulevaisuuden ja alueen kulttuuritarjonnan visiointiin.

Olemme Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon neljännen vuoden opiskelijoita, ja teemme opinnäytetyötämme KULTA ry:lle koskien kulttuurialan tulevaisuusajattelua. Teemme tutkimusta lauttasaarelaisten ideoista, unelmista ja visioista koskien tulevaisuuden Katujuhlia. Keräämme kyselyllä tietoa niistä haaveista, jotka tekisivät Katujuhlasta eri ihmisryhmille läheisen ja kutsuvan. Ideat voivat olla kuinka utopistisia tai arkisia tahansa, tarkoituksena on rakentaa tulevaisuuskuvia unelmien Katujuhlasta pitkälle tuleville vuosikymmenille saakka.

Tutkimus liittyy kulttuurialan edunvalvontajärjestö KULTA ry:n tilaamaan opinnäytetyöhön elämyksellisen ennakoinnin menetelmän soveltamisesta kulttuurialan tulevaisuustyöhön. Tarkoituksena on selvittää, mitä tapahtuisi käytännössä, jos kulttuurialan rahoitus ja resurssit paranisivat. Kuinka se voidaan osoittaa päättäjille? Minkälaista kulttuuria, millaisia elämyksiä ihmiset haluavat? Mitä he tarvitsevat? Menetelmän tuloksena lauttasaarelaisilta kerätyistä visioista tehdään elämyksellinen tuotos, tässä tapauksessa laulu ja video, joka julkaistaan pääsiäisen tienoilla. Videosta voi jättää palautetta samoihin kyselykanaviin, ja tulokset kootaan opinnäytetyön loppuraporttiin.

Lähtökohtana kyselyssämme ovat visiot pitkälle tulevaisuuteen tästä vuodesta aina kymmenien vuosien päähän. Mitä yhteisöllinen katujuhla voisi merkitä paikallisille, ja antaa ihmisille, jos resursseista ja arjen realiteeteista ei tarvitsisi välittää? Mikä vaikutus aktiivisella ja mielekkäällä kulttuuritapahtumalla on alueen ihmisten hyvinvointiin?

18.2. julkaisemme QR-koodin, jonka kautta pääsee vastaamaan kyselyyn. Omat ideansa voi jättää myös sähköpostilla osoitteeseen tulevaisuuden.katujuhlat@gmail.com tai paperiversiona Lauttasaari-Seuran postilaatikkoon Punaisen huvilan piharakennuksessa, osoite Kauppaneuvoksentie 18. Vastausaikaa on kaksi viikkoa, 3.3. Saakka.

Paula Ikonen

Marika Heiskanen

“Toivottavien tulevaisuuksien pohtiminen on oleellista tehdä mahdollisimman osallistavasti.”

Mikko Dufva, Sitra

LIITE 3 Kysely (SurveyMonkey 18.2.-3.3.2021)

1. Minkälainen olisi unelmiesi Katujuhla, jos resursseista ei tarvitsisi välittää?
2. Lueskelet Katujuhlan mainoslehteä. Mikä ilmoitus saa sinut osallistumaan juhlaan?
3. Mitä haluaisit nähdä/kuulla/tehdä unelmiesi Katujuhlassa?
4. Kävelet Tallbergin Puistotiellä vuoden 2035 Katujuhlassa, ja saat käteesi flyerin kulttuuritapahtumasta, josta innostut. Mitä siinä lukee?
5. Päätät lähteä viettämään Lauttasaassa kulttuuri-iltaa ystävän kanssa vuonna 2025. Minne menette?
6. Minkälainen Lauttasaaren kulttuuritarjonta voisi olla, jos yleisötapahtumia ei saataisi enää järjestää, ja kokoontumisrajoitukset olisivat tiukat vuosien ajan?

LIITE 4 Video [Video](#)

LIITE 5 Lehtimainos 8.4.2021, s.4 [Mainos](#)

LIITE 6 sopimusteksti:

Tällä sopimuksella allekirjoittaneet sopivat Janne Viitase ja Riku Rajamaan säveltämän, sanoittaman, sovittaman ja tuottaman musiikkikappaleen "Onnellisten saari" julkaisu- ja käyttöoikeuksista. Jatkossa Viitanen ja Rajamaa ovat "tekijät", Paula Ikonen ja Marika Heiskanen "tilaajat" ja musiikkikappale "kappale".

Kappale on tehty tilaustyönä tilaajien opinnäytetyöhön maaliskuussa 2021. Koko tuotannosta ja käyttöoikeudesta on sovittu korvaukseksi 1000€ (sis.ALV), jonka maksaa Humanistinen ammattikorkeakoulu laskua vastaan. Kertakorvaus pitää sisällään kappaleen sanoituksen, sävellyksen, sovituksen, musiikillisen toteutuksen, äänityksen ja tuotannon sekä käyttöoikeuden sovituksessa kontekstissa. Tilaajille toimitetaan kappaleesta julkaisukelpoinen ääniraita 5.4. mennessä.

Tällä sopimuksella tekijät luovuttavat tilaajille oikeuden käyttää kappaletta opinnäytetyöhön liittyvässä musiikkivideossa, sekä sen julkaisemiseen YouTubessa, omien ja opinnäytetyöhön läheisesti liittyvien tahojen sosiaalisen median kanavien kautta. Läheisiä yhteistyötahoja ovat Humanistinen ammattikorkeakoulu, KULTA ry ja Lauttasaari-Seura. Tekijät on mainittava videon lopputeksteissä.

Jos joku kolmas osapuoli haluaa käyttää kappaletta jossain muussa yhteydessä, on sen tehtävä tekijöiden kanssa eri sopimus käyttöoikeuksista.

17.3.2021 Paula Ikonen, Marika Heiskanen, Janne Viitanen, Riku Rajamaa

LIITE 7 Laulun sanat

Onnellisten saari

Kasinon rantaa päin
 kuljetaan, käsikkäin
 Meren tuoksu, huumaavaa
 jossain koira haukahtaa

Tallbergin puistotielle
 kun käännytään
 valot alkaa loistaa
 kaiuttimet ääntä toistaa
 kokoontuvan kansan nään

Pidä kii,
 nyt me mennään
 Juhlan humuun haluun hukkuu onnellisten saarella

viihtyy vanha, sekä nuori
 sulaa kovempikin kuori
 me tullaan kotiin, takaisin
 oot kaunis niin kuin ennenkin

Käsitöitä, tauluja
 esityksiä ja, puheita
 jäädään katuteatterin ääreen
 huolet on taakse nyt jääneet

Pidä kii,
 nyt me mennään
 Juhlan humuun haluun hukkuu onnellisten saarella

viihtyy vanha, sekä nuori
 sulaa kovempikin kuori
 me tullaan kotiin, takaisin
 oot kaunis niin kuin ennenkin

LIITE 8 Mikko Dufvan haastattelurunko

Puolistrukturoitu haastattelu

1.

Miten elämyksellisen ennakoinnin menetelmä on tullut sinulle tutuksi?

Oletko ollut mukana käyttämässä elämyksellisen ennakoinnin menetelmää?

2.

Miten ja milloin menetelmä on syntynyt?

Missä menetelmää on käytetty? Onko kulttuurialalla, kuinka aito/uniikki pilottimme on?

3.

Miten tällä menetelmällä voitaisiin vaikuttaa KULTA ry:n jäsenjärjestöjen toimintaan?

Miten elämyksellisen ennakoinnin menetelmää voisi käyttää strategiatyössä jne kun halutaan parantaa kulttuurialan tukia ja osoittaa tukemisen kannattavuus päättäjille?

Jäsenjärjestöjen strategiat: onko huomioitu tulevaisuusajattelua, ennakointia, visiointi jne?

4.

Entä kuntien kulttuurisuunnittelu? Cultural planning? Kun asukkaat visioivat esim.

Katujuhlia, ja heidän visioitaan ei toteuteta/huomioida, ovatko he pettyneitä/yllättyneitä/mitä?

Onko tällaisesta esimerkkiä?

5.

Miten ihmiset saadaan motivoitumaan ja orientoitumaan tulevaisuuden suunnitteluun tällaisena aikana?

Pystyykö tulevaisuuteen vaikuttavat tekijät tunnistamaan? Voiko niihin tietoisesti vaikuttaa?

Voiko tulevaisuuteen oikeasti vaikuttaa, vai "tuleeko" se vaan? Miten välttää kyynisyys?

LIITE 9 Nina Lukkari haastattelurunko

Esittely, kauanko olet ollut seuran toiminnassa mukana?

Millaisena näet seuran toiminnan nyt?

Millaisena näet seuran toiminnan viiden vuoden päästä?

Entä Katujuhla, mielipiteesi siitä nyt, ja mitä toivoisit tulevaisuudessa?

Yleisesti, millaisena näet Lauttasaaren kulttuurielämän? Onko sitä, ja kaivataanko tänne yleensäkin kulttuurielämään lisää ns. pöhinää?

Mitä sinä toivoisit Lauttasaaren kulttuurielämältä? Voiko sitä kehittää?

LIITE 10 Ari Kajander haastattelurunko

Esittely, kauanko olet ollut seuran toiminnassa mukana?

Millaisena näet seuran toiminnan nyt?

Millaisena näet seuran toiminnan viiden vuoden päästä?

Entä Katujuhla, mielipiteesi siitä nyt, ja mitä toivoisit tulevaisuudessa?

Yleisesti, millaisena näet Lauttasaaren kulttuurielämän? Onko sitä, ja kaivataanko tänne yleensäkin kulttuurielämään lisää ns. pöhinää?

Mitä sinä toivoisit Lauttasaaren kulttuurielämältä? Voiko sitä kehittää?

LIITE 11 Palautekysely (SurveyMonkey 5.4.-21.4.2021)

1. Vaikuttaako videon ja lehtimainoksen kautta saamasi elämys osallistumiseesi Lauttasaaren Katujuhlaan tulevaisuudessa?
2. Vaikuttaako videon ja lehtimainoksen kautta saamasi elämys kiinnostukseesi osallistua Lauttasaaren Katujuhlan järjestelyihin tulevaisuudessa, esimerkiksi vapaaehtoisena tai sisällöntuottajana?
3. Meistä olisi hienoa kuulla, minkälaisia ajatuksia ja tunteita Unelmien Katujuhlan mainokset toivat mieleesi. Sana on vapaa, voit antaa palautetta, lisäideoita, ja kertoa päällimmäiset tunnelmasi!

